

Eesti Rahvus- raamatukogu tegevusaruanne

KINNITATUD
Eesti Rahvus-
raamatukogu
nõukogu
07.04.2026
otsusega nr 1-1/1

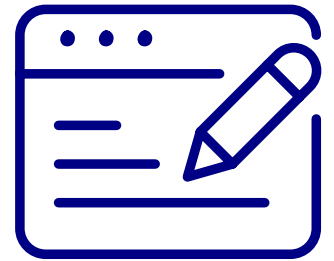
2025

RaRa EESTI RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Sisukord

1. Aasta lühiülevaade 3
2. Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimine 7
3. Eesti Raamatu Aasta, Eesti raamat 500 11
4. Raamatukoguvõrgu arendus- ja kompetentsikeskus 15
  - 4.1. Üleriigiline laenusteenus MIRKO 17
  - 4.2. Raamatukogude statistika 20
  - 4.3. Andmehaldus 21
  - 4.4. Digihumanitaaria ja andmete kättesaadavaks tegemine 22
  - 4.5. Raamatukoguvõrgu täiendus- ja kutsekoolitus 23
5. Raamatukogu kasutamine 25
  - 5.1. Külastused 25
  - 5.2. Soovitus- ja rahuloluindeks 25
  - 5.3. Raamatukoguteenuste kasutajaks registreerumine 26
  - 5.4. Teavikute laenutamine 28
  - 5.5. Päringutele vastamine 30
  - 5.6. RaRa digiteenused: DIGAR ja DIGARi Eesti artiklite portaal 31
6. Kogud ja säilitamine 33
  - 6.1. Kogude komplekteerimine 33
  - 6.2. Teenused kirjastajatele: säilituseksemplaride keskus ja standardnumbrite väljastamine 34
  - 6.3. Kataloogimine ja rahvusbibliograafia 35
  - 6.4. Digitaalarhiiv DIGAR ja veebiarhiiv 36
  - 6.5. Digiteerimine 37
  - 6.6. Autoriõiguste tuvastamine, kogude kättesaadavuse suurendamine 39
  - 6.7. Füüsiliste kogude säilitamine 39
7. Sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus 41
8. Pimedate raamatukogu 45
9. Hoiuraamatukogu 47
10. Hariduskeskus 49
11. Digipööre, RaRa arendusportfelli ülevaade 51
12. Organisatsioon ja personal 53
13. Rahvusvaheline koostöö 55

1. Aasta lühiülevaade

- 2025. aastal jõudis rahvusraamatukogu **Tõnismäe hoone rekonstrueerimine** uude etappi. Ehitaja andis peamaja üle 01.09.2025 ja algas töö üleviimine Narva mnt 11 asendusruumidest Tõnismäele: asenduspind suleti 03.09.2025 ning algas intensiivne kolimisperiood.
- **Hoidlate valmimine ja kogude tagasikolimine** – veebruaris algas teavikute kolimine laost ning oktoobris jõudsid Tõnismäele Narva mnt ajutistes ruumides olnud teavikud. 22 hoidlast oli aasta lõpuks inventariga sisustatud 8 ning 62 354 kastist (1888 alust) lahti pakitud 15 899 (25,5%). Viimased hoidlad antakse üle 2026. aasta jaanipäevaks ja kolimine lõpeb 2026. aasta sügiseks.
- **Tõnismäe hoone haridus- ja innovatsioonikeskkond** – 17.04.2024 kinnitati koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumiga loovate õpiruumide prototüüpimiseks ning 10.03.2025 sõlmiti TalTechiga hea tahte kokkulepe robotikalabori regulaarse programmi käivitamiseks. EdTech Hubi kontseptsiooni ettevalmistust toetasid õppereisid (Oodi ja Helsinki Education Hub) ning 14.08.2025 Haridustreffil koos EdTech Estoniaga korraldatud koosloome töötoad.
- **Raamatukoguvõrgu arendus- ja kompetentsikeskus** – RaRa jätkas laiapõhjalise rahvaraamatukogude reformi eeltegevusi; keskenduti koostöö edendamisele, töörühmade tegevuste korraldamisele ning toime- ja koostöömudeli kinnistamisele.
- **Üleriigiline e-kataloog** – MIRKO edasiarendusena alustati e-kataloogi arendusi. 2025. aasta lõpuks olid töös I-II etapp (juurdepääsulahendus ja otsing), toimus nõuete ja UI/UXi (kasutajaliidese ja -kogemuse disainipõhimõtete) kooskõlastamine erinevate raamatukogutüüpidega ning arendused algasid.
- **Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRSi) hange** – aasta teisel poolel koostati hankedokumentatsioon, sõlmiti ühishanke kokkulepe ELNETi raamatukogudega (18.12.2025) ja valmis terviklik hankeraamistik.
- **MIRKO e-väljaannete laenus** – maht jäi planeeritust madalamaks, kuid nõudlus oli selgelt olemas. Teenuse kasutus sõltus otseselt litsentside (kasutuskordade) arvust, piiratud eelarve tõttu oli teavikute kättesaadavus piiratud ja kasutajakogemus ebaühtlane (soovitusindeks: 2025. a 37%, 2024. a 30%).
- **E-väljaannete hinnaläbirääkimised** kirjastajatega – kujundati uus ostumudel (fookus vanemale kirjandusele, soodushinnad ja piirmäärad), et tagada lõppkasutajatele stabiilne ja jätkusuutlik teenus. Vana hanke-mudeliga võrreldes väheneb e-raamatu laenutuskorra hind 1,67 eurolt 1,18-le (29%) ja audioraamatu laenutuskorra hind 4,18 eurolt 2,94-le (30%).

- **Raamatukogude juhtimistöölaua (RAJU)** – juhtimistöölaua arendus osutus planeeritust mahukamaks ega valminud 2025. aastal. Probleeme süvendas riigihanke võitnud arenduspartneri töömahu alahindamine ehk sisuliselt alapakkumine hankes. Tehnilised tõrked põhjustasid kooliraamatukogude aruandluses hilinemisi ja puudujääke, mõjutasid andmekvaliteeti ning vähendasid statistikateenuse tulemuslikkust ja usaldusväärsust. RaRa jaoks kujunes olukord sisuliselt kriisijuhtimiseks. Avaliku liidese valmimine lükkus 2026. aastasse, oodatud funktsioonide puudumine kahjustas mainet ning probleemide lahendamine jätkub eesmärgiga viia need lõpule 2026. aasta juuniks.
- **DIGARi arendus** – tähtaeg nihkus 2026. aasta kevadesse, arendus anti üle garantiitööde klausliga. Samas käivitati andme- ja kodanikuteaduse arendusetapi järgmine osa, mille fookuses on kasutajate kaasamine ja tulevikuteenuste arendamine.
- **Automaatse kataloogimise ja märksõnastamise kratt (Kata)** valmis 2025. aasta lõpul ning alustati lahenduse juurutamist kataloogimise ja DIGARi töövoogudesse (jätkub 2026. aasta jooksul).
- **Litsentsiandmebaasid** – andmebaaside arv ja ligipääs jäid üldjoontes stabiilseks, kuid kasutuskorra keskmine hind kasvas ja otsingute arv langes: 2025. aastal tehti 382 288 otsingut (–17% võrreldes 2024. aastaga). Fookus nihkus pigem infonõustamistel ja otsesel lugeja-teenindusel toimuvatele sisututvustustele.
- **Tehisintellekt rahvusbibliograafias** – RaRa juhtkond kinnitas otsuse mitte käsitleda tehisintellekti abil loodud väljaandeid rahvusbibliograafia objektidena, et hoida bibliograafia sisu üheselt määratletava ja võrreldavana.
- **Digitaalarhiiv: platvormivahetus ja automatiseerimine** – digitaalarhiiv viidi üle uuele tarkvaralahendusele Rosetta ning jätkus töövoogude automatiseerimine (sh SUPP2 ja migratsioonid), mis vähendas käsitöönduslikku arhiveerimist ja stabiliseeris tööprotsesse.
- Kultuuriministeeriumi digipöörde tegevuskava raames viis RaRa ellu **trükipärandi massdigiteerimise projekti**, mille tulemusena tehti avalikult veebis kättesaadavaks 557 575 lk ajalehti. 18 kuuks planeeritud projekt (01.09.2024–28.02.2026) lõpetati ennetähtaegselt 05.01.2026.
- Viidi läbi raamatuaasta lugemisuuring „**Eestlane loeb**” koostöös Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi ja raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi ning uuringufirmaga Kantar Emor; tulemused avaldatakse 2026. aastal trükisena.
- **Sotsiaal- ja humanitaarteaduste infoteenus** – varasemad eraldi teenused ühendati ühtseks infoteenuseks ja osakonnad üheks struktuuriüksuseks, koondades teadmised ja oskused. Ajutine teenindus toimis ning infonõustamiste maht kasvas.
- **Haridustegevus piiratud tingimustes: fookus kvaliteedil ja digimaterjalidel** – programmide maht oli väiksem, kuid loodi/uuendati suur hulk mängu- ja õppematerjale; kasutajateed tehti selgemaks ja veebimaterjalide kasutus kasvas. Soovitusindeks püsis jätkuvalt kõrge: 88% (2024. a 92) ja rahuloluindeks 74% (2024. a 82).

- **Digihumanitaaria ja teaduskoostöö** – valmisid RaRa andmetel põhinevad lõputööd ja alustati koostööprojekte (sh keelemudelite treeningkorpuste loomist), mis kinnistas digilabori rolli uurimistoena.
- **Videomängude muuseum LVLup!** tegutses rahvusvahelises võrgustikus: EFGAMPi liikmena, 28.10–04.11 Berliinis arvutimängude muuseumi (Computerspielemuseumi) programmis „Replay Rebrain” ning praktika-kohana programmi Erasmus+ raames (kolm praktikanti Prantsusmaalt).
- **Sündmuskeskuse töö algus: omatulu ja turuletulek** – 2025 oli tegevusmudeli ülesehitamise aasta. Teeniti omatulu, majja toodi üle 10 000 külastaja ja toimus 60 sündmust; huvi kandus eelbroneeringutena 2026. aastasse.
- **Organisatsiooni tunnustused:** Green Key ökomärgis tugevdab RaRa sündmuskeskuse positsiooni suurürituste võõrustamisel. Hoiuraamatukogu kampaania „Anna raamatule uus elu!” pälvis ERÜ jätkusuutlikkuse eripreemia (28.02.2025) ning Tõnismäe hoone muinsuskaitseameti aastaauhinna (20.11.2025). RaRa-d tunnustati ka atraktiivse tööandjana humanitaarteaduste üliõpilaste seas ning märgistega „Tervist edendav töökoht 2025” ja „Riigikaitsete toetaja 2025” (pronkstase).

RaRa võtmenäitajad 2023–2025

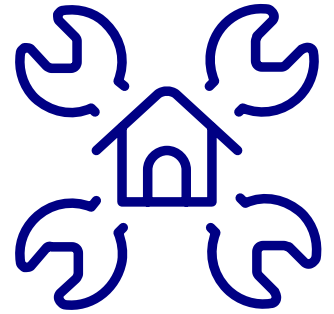
Möödik	Muutus 2024 (%)	Tulemus 2025	Tulemus 2024	Tulemus 2023
Kasutajate rahulolu				
Soovitusindeks, RaRa (%)	1,2	86	85	88
Raamatukogu kasutamine				
Külastuste arv	-37,8	40 563	65 175	69 095
Otsinguportaali ja litsentsiandmebaaside kasutamine	-17	382 288	460 618	329 044
DIGARi ja DIGARi Eesti artiklite portaali kasutamine	80,9	9 232 677	5 103 664	1 936 144
Kodulehe külastused	74,3	782 081	448 760	327 548
Digikogude maht				
Digitaalsete trükiste osakaal eesti väljaannetest (andmebaasi ERB alusel; %)	0	32	32	30
Üleriigiline laenutusteenus MIRKO				
„Raamatud liikuma” soovitusindeks (%)	22,1	87	71	84
E-väljaannete soovitusindeks (%)	14,3	34	30	53
Üle-eestiline laenutuste arv	-30,2	2 422	3 468	2 357
E-väljaannete laenutuste arv	-27,2	102 945	141 365	105 254

RaRa Tõnismäe hoone pälvis Muinsuskaitseameti aastaauhinna „Hästi restaureeritud mälestis avalikus omandis“. Esile tõsteti rekonstrueerimise kvaliteeti ning RaRa rolli kultuuripärandi hoidjana.
Foto: Aron Urb

2. Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimine

2025. aastal jõudis rahvusraamatukogu Tõnismäe hoone rekonstrueerimine uude etappi: peamaja anti RaRa-le üle 01.09.2025 ning taastus halduskulude katmise kohustus. Rekonstrueerimist juhtis Riigi Kinnisvara AS (RKAS) ja ehitas OÜ Ehitus5ECO. Hoone avatakse täies mahus 2027. aasta mais. Üleandmise järel algas kolimine Narva mnt 11 asendusruumidest Tõnismäele: asenduspind suleti 03.09.2025 ning raamatukogus algas intensiivne kolimisperiood.

2025. aasta oli hoidlate valmimise ja kogude tagasikolimise aasta. Kogude kolimine algas veebruaris; kevadel lisandus seadmete, inventari ja kunstiteoste kolimine ning oktoobris jõudsid Tõnismäele Narva mnt ajutistes ruumides olnud teavikud. Lahtipakkimist ja hoidlatesse paigutamist ootas 1888 alust ehk 62 354 kasti. Hoidlate sisustamise hanke võitja AS Laomaailm alustas inventari paigaldamist kohe pärast hoone üle andmist. Oktoobri lõpuks valmis esimene hoidla ja novembris algas teavikute kolimine. RaRa käsutuses on 22 hoidlat, neist 8 oli aasta lõpuks inventariga sisustatud. Aasta lõpuks pakiti lahti 15 899 kasti ehk 25,5% kogumahust. Viimased hoidlad antakse üle 2026. aasta jaanipäevaks ja teavikute kolimine lõpetatakse 2026. aasta sügiseks.

Teenused jäid kättesaadavaks teeninduspunktides ja e-kanalites: pärast Narva mnt väikese maja sulgemist saavad lugejad kasutada RaRa saatkonda Solarise 2. korrusel ja alates septembrist teeninduspunkti aadressil Suur-Sõjamäe 44b. Raamatuid saab ka tellida Viru bussiterminali ja Ülemiste Keskuse raamatukappidesse. Tõnismäe majja pääseb alates 03.09.2025 eelkokkuleppel haridusprogrammide, koolituste ja ürituste raames.

Uuendatud hoone siht on külastajate arvu mitmekordistamine (eesmärk 3000 külastust päevas). Ettevalmistused lähtuvad neljast põhifunktsioonist: RaRa kui raamatukoguteenuse osutaja, kultuuri- ja sündmuskeskus, hariduskeskus ning töö- ja kogukonnaruum. 2025. aastal jätkus teeninduskorralduse, iseteenindusliku raamatukogu terviklahenduse ja ligipääsetavuse põhimõtete kooskõlastamine, et siduda ühtseks teenuseruumiks füüsiline ja virtuaalne keskkond (majaplaan, avakogu juht, iseteenindusautomaadid, broneerimissüsteem ja koduleht). Paralleelselt täpsustati eelarveid ja hangete ajakava ning alustati broneerimissüsteemi arendusega. Kultuuri- ja hariduskeskkonna ettevalmistused jätkusid 2024. aastal kinnitatud visiooni alusel: algas kuraatorite töö aastate 2026–2027 hangete ja sisutegevuste ettevalmistamiseks.

Hea tahte koostöölepped ja partnerlus. RaRa alustas Tõnismäe hoone haridus- ja innovatsioonikeskkonna kujundamist, sõlmides hea tahte koostööleppeid ja leides kindlaid partnereid. 17.04.2024 kinnitati koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumiga, et avada Tõnismäe hoones keskus loovate õpperuumide ja õppemeetodite prototüüpimiseks ja testimiseks koos lastega ning pakkuda 9–18-aastastele leiutamise-, prototüüpimis- ja enesejuhtimisoskuste arendamiseks sobivat keskkonda. 10.03.2025 sõlmiti TalTechiga hea tahte kokkulepe, millega pandi paika robotika-labori regulaarse programmi raamistik (kursused, laagrid ja õpitoad); tegevus aitab siduda RaRa ruumid noorte teadus- ja tehnoloogiahuvi kasvatamisega. EdTech Hubi kontseptsiooni ettevalmistust toetasime õppereisiga (Oodi ja Helsinki Education Hubi külastused) ning 14.08.2025 Haridustreffil koostöös EdTech Estoniaga läbi viidud koosloome töö-tubadega, et saada sisendit RaRa haridusinnovatsiooni- ja õpikeskkonna disainiks ning teenusemudeli täpsustamiseks.

Protsendikunsti raames korraldasid RKAS ja rahvusraamatukogu 2025. aastal Tõnismäe hoone sisehoovi kunstikonkursi. 36 kavandi seast valiti võitjaks Jass Kaselaane ja Jenny Grönholmi pronksskulptuur „Monument raamatutele, mis on loetud kapsaks”. Teise koha sai Urmas Viigi „Sõna-sööja” ja kolmanda Hannes Aava „Sisaliku tee. Geoloogiline aed”.

Kampaania „Tagasi Tõnismäele”. RaRa meediategevus jaotati kolme etappi, et toetada kolimist asendusruumidest tagasi Tõnismäele ning hoida avalikkust kursis teenuste muudatustega. Esimeses etapis (01.05.–31.08.2025) keskenduti asendusruumide sulgemisele, ülipikale laenutustähtajale, ehituse lõppjärgule ja teenuste kättesaadavusele kolimisperioodil. Etapp algas 8. mai pressituuriga Tõnismäel ning sai laialdast kajastust Eesti populaarsemates tele-, raadio- ja veebikanalites. Teises etapis (01.09.–03.10.2025) oli fookuses Narva mnt asendusruumide sulgemine, teenuste korraldus 19-kuulisel üleminekuperioodil, töötajate tagasikolimise ning Tõnismäe ruumide kasutamise ja haridustegevuste algus. Teine etapp algas 1. septembri pressiteatega ning tõi taas ulatusliku kajastuse televisioonis, raadios ja veebimeedias.

Kampaania kaks esimest etappi tagasid kolimise ja Tõnismäele naasmise järjepideva ja laiapõhjalise meediakajastuse, hoides teema avalikkuse fookuses kogu kolimisperioodi vältel. Tugeva tulemuseni jõudsime ka sotsiaalmeedias, kus 2025. aasta kajastused ületasid eelmise aasta taseme juba septembri lõpuks.

Ülevaade kommunikatsiooni- ja turundustegevustest. 2025. aastal püsis rahvusraamatukogu meedianähtavus tugev ja kasvas võrreldes eelneva aastaga: ilmus 1179 meediakajastust (2024. a 1083), millega organisatsioon tõusis 10 000 enim kajastatud organisatsiooni seas 149. kohale. Kajastuste hinnanguline rahaline väärtus ületas 670 000 eurot (meediaauditi teinud BMMG arvutus regionaalsete sisuturundus- ja reklaamihindade põhjal). Meediapilt oli valdavalt neutraalne või positiivne ning tähelepanu koondus peamiselt avalik-õiguslikesse ja kultuurikanalitesse, toetades rahvusraamatukogu kuvandit riikliku kultuuri- ja teadmuskuskeskusena.

Turunduses ületas infonõustamise kampaania „Tippteadja” seatud eesmärgi (180 nõustamist), jõudes 203 nõustamiseni. Sotsiaalmeedias kasvas nähtavus ja kaasatus märkimisväärselt: postituste orgaaniline ulatus suurenes aastaga 282 247-lt 370 000-ni ning kogulevik 500 000-ni; kaasatus tõusis 49 204-ni ja uusi jälgijaid lisandus 1554. Facebookis on postituste orgaaniline ulatus kasvanud kahel järjestikusel aastal ligikaudu 100 000 unikaalse kasutaja võrra, kinnitades valitud sisustrateegia ja sõnumiraamistuse tulemuslikkust.

Kõigepealt pakuksime iseennast!

Aitame leida uurimistöö allikad.
Tule tasuta konsultatsioonile!

www.rara.ee/tippteadja

RARA

Infonõustamise
kampaania
„Tippteadja”

Emakeelepäeval anti hoogu
Eesti Raamatu Aastale.

Foto: Aron Urb

Noorte keeles ja kirjas orienteerumisest

Leon Tammel
Gustav Adolfi Gümnaasiumi abiturient

Emakeelepäeva
konverents

3. Eesti Raamatu Aasta, Eesti raamat 500

RaRa oli aruandeaastal seotud raamatuaasta mitmete kesksete tegevustega. Teema-aasta peakorraldaja oli Eesti Kirjanduse Selts ning patroon Vabariigi President Alar Karis. Eesmärk oli kaasa lüüa vähemalt ühe temaatilise näituse ja konverentsi korraldamisel ning osaleda vähemalt ühe teemakohase trükise väljaandmisel.

Uudishimu päeval (17.11.2024) sündis rahvusraamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Rahva Muuseumi koostöös algatus Koduraamatukogu, mille raames jagasid eestlased pilte oma kodustest raamaturiiulitest. RaRa kodulehelt leiab fotogalerii, kus saab lähemalt tutvuda sadade Eesti kodude raamaturiiulitega.

07.03.–01.05.2025 oli Tallinnas Tammsaare pargis väljas Joonas Sildre koomiksinäitus, mis viis külastajad rännakule kirjasõna maailma – eesti-keelse teksti esmamainimisest iseseisvusmanifestini. Näitus lähtus Eesti ja Läti rahvusraamatukogu ühisest artiklikogumikust „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri” ja oli osa raamatuaasta programmist. Seda eksponeeriti mitmetes saatkondades ning president Alar Karise riigivisiidi ajal ka Kasahstanis. Näituse põhjal anti raamatuaasta lõpuks välja trükitud koomiks.

Läti Rahvusraamatukogu direktress Dagnija Baltiņa ja Eesti Rahvusraamatukogu peadirektor Martin Öövel artiklikogumiku „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri” esitlusel.

Foto: Eiko Lainjärv

Maikuus ilmus trükist Eesti ja Läti rahvusraamatukogu koostöös valminud Piret Lotmani ja Toms Ķencise koostatud kogumik „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri“. Raamat sisaldab eesti ja läti humanitaarteadlaste 25+25 esseed, milles vaadeldakse paralleelselt mõlema rahvuse jaoks ajavahemikus 1525–1918 ilmunud olulisi trükiseid. Esseed annavad ülevaatliku pildi emakeelsete raamatute väljaandmise algusest ja arengu- loost, kajastades samal ajal meie kirjandusloo uurimise hetkeseisu.

Raamatuaasta lugemisuuring. 2025. aastal läbi viidud lugemisuuring „Eestlane loeb“ andis ülevaate eesti raamatukultuuri ja lugemise kestlikkusest ning kirjasõna väärtustamisest, selgitades eestikeelse kirjasõna tarbimise struktuuri ja kultuurilise kihistumise tendentse, eestikeelse kirjanduse levikut ja lugejani jõudmise viise. Uuringu tulemused annavad ülevaate lugemisvara teemadest ja žanritest ning lugemist takistavatest teguritest, samuti lugejaskonda iseloomustavast tüpoloogiast. Uuring koosneb eestikeelse elanikkonna raamatutarbimise aktiivsuse ja lugemispraktikate statistiliselt kvantitatiivsest uuringust ning raamatute tootmise ja levitamise ning lugemishuvide ja -praktikate kujundamisega seotud spetsialistide osalusel läbi viidud kvalitatiivsetest uuringutest. Uuringut rahastas Kultuuriministeerium ning teostasid rahvusraamatukogu, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut ja raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseum ning uuringufirma Kantar Emor. Tulemuste kohta annab RaRa välja trükise, mille ametlik esitlus toimub raamatuaasta lõpukonverentsil 13.03.2026 Eesti Rahvusraamatukogus.

2025. aastal alustati raamatuaasta lõpetamisega seotud sündmuste ja näituste aktiivse ettevalmistusega. Teema-aasta tähistamine lõpeb piduliku konverentsiga. Kahepäevane konverents „Eesti raamat – kaua võib?“ toimub 13.–14.03.2026 rahvusraamatukogu veel avamata hoones ning keskendub esmajoones eesti raamatukultuuri olevikule ja tulevikule.

Joonas Sildre
koomiksinäitus viis
küllastajad rännakule
kirjasõna maailma.

Foto: Aron Urb

ESIMENE EESTIKEELNE RAAMAT TULERIIDLAL

MAKULATUUR VÕI LEHED EESTI VANIMAST RAAMATUST?

Estikeelse raamatu teekond koomiksivõtmes: eestikeelse teksti esmamainimisest iseseisvusmanifestini. Illustraator: Joonas Sildre

Konverentsi fookuses on raamatuaasta lugemisuuring „Eestlane loeb” ning soomlaste ja lätlaste viimased lugemisuuringud. Käsitlemist leiab ka (kirja)kultuuri ja loomingulisuse säilitamine tehisaru ajastul, eestikeelse humanitaarteaduse tulevik, eesti raamatu käekäik laias maailmas ning noorte lugejate ja kirjanduse õpetamisega seonduv. Konverentsi raames eksponeeritakse esmakordselt ka raamatuaasta jooksul ühisaktsioonina valminud Kõrgema Kunstikooli Pallas tekstiiliosakonna tudengite kujundatud piltvaipa. Konverentsi peakorraldajad on Eesti Kirjanduse Selts, Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Rahvusraamatukogu.

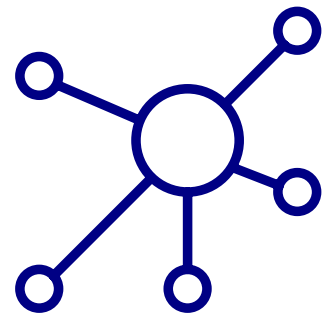
Raamatuaasta lõpukonverentsi ajal avatakse rahvusraamatukogu fuajees ka suur Eesti raamatukujunduse ülevaatenäitus. Eestis on 70 aastat läbi viidud 25 kauneima raamatu konkurssi, et väärtustada ja esile tõsta raamatu esteetilist ja füüsilist poolt. Tegemist on Eesti suurima raamatukujundusnäitusega, mida eksponeeritakse huvilistele 2026. aasta jooksul ka Tallinna Ülikooli akadeemilises raamatukogus ning Tartu Ülikooli raamatukogus.

Kogusid saab kasutada sõltumata elukohast, väljaandeid tellida pakiautomaati või koju ning e- ja audioraamatuid laenutada digitaalselt.

Foto: Aron Urb

4. Raamatukogu- võrgu arendus- ja kompetentsikeskus

14.10.2023 kinnitas Kultuuriministeerium rahvaraamatukogu rahvaraamatukogude riiklike ülesannete täitjaks. RaRa täidab riiklikke haldusülesandeid: arendab ja haldab üleriigilisi teenuseid, kogub ja analüüsib sisulise töö aruandeid, koordineerib piirkondlikku erialast nõustamist ja koolitusvajaduste iga-aastast kaardistamist, korraldab üleriigilist komplekteerimist ning koordineerib rahvaraamatukogude osalemist rahvusvahelistes, riiklikes ja piirkondlikes programmides. 2025. aastal täideti ülesandeid planeeritud mahus ning üleriigiliste teenuste osutamiseks vajalikud eeltegevused toimusid suures osas RaRa sisemiste ressursside toel.

2025. aastal keskenduti ühtsete teenuste ülesehitusele, kasutajakogemuse mõtestamisele ja võrgustiku kaasamisele. Sisuline töö toimus raamatukogude esindajatest koosnevates töörühmades, kes kogusid sisendeid, testisid lahendusi, sõnastasid ettepanekuid ja vahendasid infot.

Aasta lõpus algas statistika esitamine ja menetlemine RAJU keskkonnas. Seda protsessi toetati sihitud juhendamise ja ettevalmistusega, et ühtlustada osalejate rollid, menetlustapid ja andmekvaliteedi juhtimine kogu võrgustikus. Paralleelselt toimus ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRS) hanke ettevalmistus. Teenuste arendamises hoiti fookus kolmel komponendil: lugejale suunatud ühtne e-kataloog, keskne bibliokirjete andmebaas ja raamatukogutöötajate töövahendina uus raamatukogutarkvara. Nõuete kokkupanek ja sisuarendustöö toimus töörühmades, et lahendus arvestaks eri raamatukogutüüpide vajadusi ning toetaks ühtse teenuse- ja andmeruumi loomist.

Üleriigilise komplekteerimise ja teavikute logistika arenduses kujunes 2025. aasta teaviku teekonna disainiprojekti aastaks. 01.09.2025 sai raamatukogude esindajate koostöös alguse projekt (lõpptähtaeg 28.02.2026) eesmärgiga muuta teavikute liikumine raamatukogude vahel töökindlaks ja kuluefektiivseks ning tagada kiire tarne parima hinnaga.

Kasutajakogemuse seires korraldati üleriigiline rahvaraamatukogude rahuloluküsitlus (06.–20.03.2025), et hinnata kasutajate viimaseid külastuskogemusi. Tulemused kinnitasid raamatukogude teenuste kõrget kvaliteeti ja kogukondlikku väärtust, kuid tõid välja ka probleemid ja arendusvajadused: uute raamatute eksemplaride vähesus ja järjekorrad, suurema valiku vajadus eri keeltes ja erialakirjanduses, noorte- ja kooli-

kirjanduse parem kättesaadavus. Digiteenustes rõhutati e- ja audio-raamatute laenutuse piiranguid ja kasutusmugavust ning vajadust kujundada teenus terviklikumaks koos teavituse ja kasutusjuhistega. Tulemusi kasutatakse sisendina teenuste prioriteetide seadmisel ja arendusvajaduste sõnastamisel.

Võrgustiku ühtse informuumi kujundamiseks toimus kolm koostööseminari: anti ülevaade riiklike ülesannete korraldusest ja muudatuste ajakavast, käsitleti piirkonnaüksuste loomist ning arutati, kuidas riiklikud ülesanded praktikas kohalikku teenust toetaksid. Testiti ka teaviku teekonna protsessi ja lepiti kokku parendusettepanekud. ÜÜRSi ettevalmistustes käsitleti hanke edenemist ja osapoolte ootusi, et vältida tegevuste dubleerimist, hoida teenuse kvaliteeti ning tagada muutuste prognoositavus. Avalikus arutelus esile kerkinud ootused kinnitasid vajadust selge kommunikatsiooni, arendustega seotud riskide maandamise ja osalejate sisulise kaasamise järele.

Olulise läbimurdeni jõuti 2025. aastal koostöös teadusraamatukogudega. Juunis alanud läbirääkimised lõppesid 18.12.2025 avalik-õiguslike ülikoolide, RaRa ja ELNET Konsortsiumi vahelise koostööleppe allkirjastamisega. Lepiti kokku eesmärk arendada ja ühishankega hankida Eesti raamatukoguvõrgule ühtne raamatukogusüsteem. ÜÜRSi arenduseks eraldatud ESFi vahendeid käsitletakse riikliku investeeringuna. Kinnitati osapoolte otsustusõigus hanke kõikides etappides ja lepiti kokku, et lahendus peab võimaldama vajadusel arendusi teha nii ühiselt kui eraldiseisvalt ning kulude katmise vastutus jaotub osapoolte vajaduste ja teenuse kasutuse järgi.

RaRa panustas rahvaraamatukogude arendusvõimekusse ka kiirendi programmi kaudu. Investeeringuprojektide taotlusvooru eelarve oli 441 750 eurot, laekus 34 taotlust kogusummas 954 603 eurot ning projektide üldmaksumus oli 1,914 mln eurot (eelduseks oli vähemalt 50%-ne oma- või kaasfinantseering). Toetust sai 29 projekti; suurim toetus oli 58 852 ja väikseim 598 eurot. Koolitusprojektide taotlusvooru eelarve oli 33 250 eurot, laekus 16 taotlust kogusummas 62 813 eurot ning projektide üldmaksumus oli 98 708 eurot. Toetuse ülempiir oli 7000 eurot, toetust sai 14 koolitust ja õppereisi. Kokkuvõtet esitleti 29.04 RaRa ja Kultuuriministeeriumi koostööseminaril. Kultuuriministeeriumile koostati ülevaade taotlustest, toetustest ja parimast praktikast aastatel 2023–2025 ning investeeringute mõju kasutajate rahulolule käsitleti mäluasutuste suveseminaril ettekandes „Rahvaraamatukogude kiirendi investeeringuprojektide tulemustest aastatel 2023–2025“.

Kokkuvõttes oli 2025. aasta arenduskeskuse vaates teenuste aasta. Tegevused toimusid vastavalt planeeritud ajakavale. Fookus oli üleriigiliste teenuste rakendamise eeldustel (andmed, protsessid, kokkulepped), et 2026. aastal jätkata standardiseerimise, teenusepõhise juhtimise ja ÜÜRSi edasiste ettevalmistustega.

4.1. Üleriigiline laenutusteenus MIRKO

2025. aastal viidi Kultuuriministeeriumi digipöörde raames läbi raamatukogude sündmus-, proaktiivse ja nõusolekuteenuse ärianalüüs, mis kaardistas ÜÜRSi vaates isikuandmete töötlemise protsessid ja andmete kättesaadavuse, kirjeldas tulevikulahenduse teenuseid ja IT-arhitektuuri ning hindas andmetöötlemise õiguslike aluste olemasolu ja piisavust.

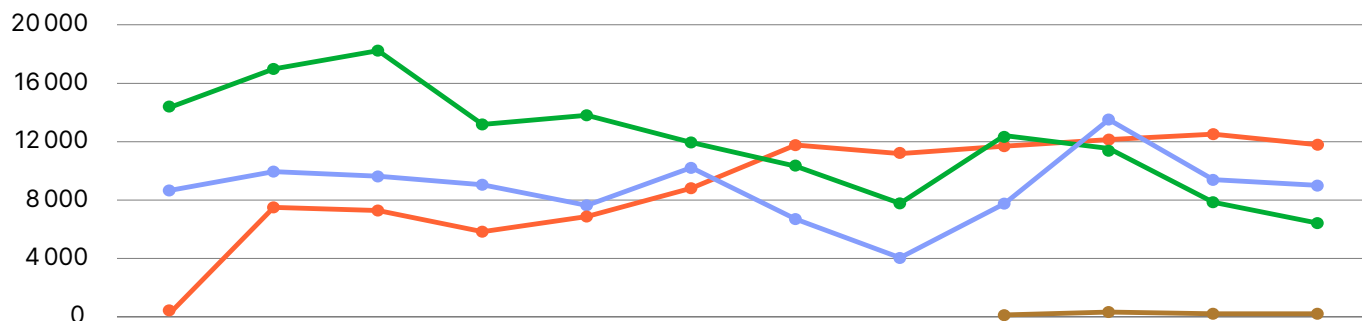
Üleriigilise e-kataloogi arendust jätkati MIRKO edasiarendusena. Aasta esimesel poolel keskenduti e-kataloogi juurdepääsu- ja otsingulahenduse arendaja leidmiseks minikonkursside korraldamisele. Hanked kuulutati välja ja alustati arendustega. Aasta teisel poolel algas raamatukogusüsteemi hankedokumentide koostamine. Raamatukogusüsteemi töörühm ja ekspertgrupp koostasid tehnilise kirjelduse ning aasta lõpuks valmis terviklik hankedokumentatsioon.

Üleriigilise laenutusteenuse ja MIRKO arendused on parandanud ligipääsu teenustele üle Eesti: kogusid saab kasutada sõltumata elukohast, väljaandeid tellida pakiautomaati või koju ning e- ja audioraamatuid laenutada digitaalselt. E-kataloogi arenduse algus loob tulevikus eeldused kasutajasõbralikumaks otsinguks ja teenustele ligipääsuks, toetab ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi ning andmepõhise ja kasutajakeskse teenusemudeli kujunemist. Täismahuni jõuab arenduse mõju 2027. aasta teisel poolaastal, kui ühtne e-kataloog ja raamatukogusüsteem jõuavad raamatukogude ja lugejate igapäevasesse kasutusse.

MIRKO paber- ja e-laenutused ning liitunud raamatukogud 2022–2025

Mõõdik	2022	2023	2024	2025
Üle-eestiline laenutus (MIRKO)	904	2 357	3 468	2 422
E-väljaannete laenutus (MIRKO)	–	105 254	141 365	102 945
Liitunud raamatukogud	31	44	77	86

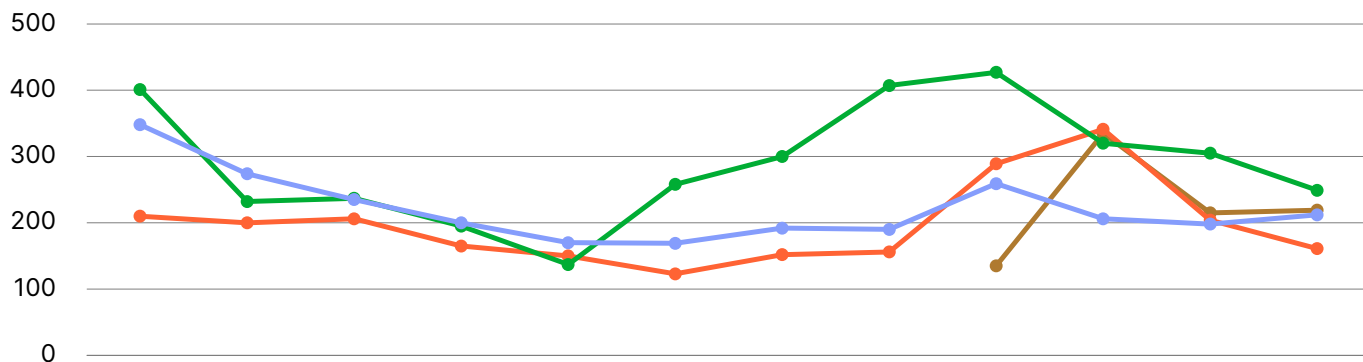
MIRKO teenuse üldine aastane laenutuste arv 2022–2025

	Jaan	Veebr	Märts	Apr	Mai	Juuni	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets
2022	–	–	–	–	–	–	–	–	135	335	215	219
2023	210	7 494	7 278	5 846	6 867	8 806	11 764	11 184	11 702	12 149	12 511	11 800
2024	14 343	16 980	18 230	13 176	13 817	11 957	10 313	7 767	12 426	11 541	7 852	6 431
2025	8 665	9 951	9 633	9 054	7 644	10 217	6 701	4 047	7 764	13 525	9 393	9 004

Üleriigilise laenutusteenuse tulemused olid tagasihoidlikumad kui eelmisel aastal: eesmärgist täideti 76%. Kasutuse vähenemise põhjuseks oli kindlasti muuhulgas olukord, kus kolme suure raamatukogu kogud olid MIRKOs pikemalt kättesaamatud: RaRa kolimise tõttu, TalTech remondi tõttu ning Viljandi Linnaraamatukogu loobus teenusest töökorralduslike muudatuste tõttu.

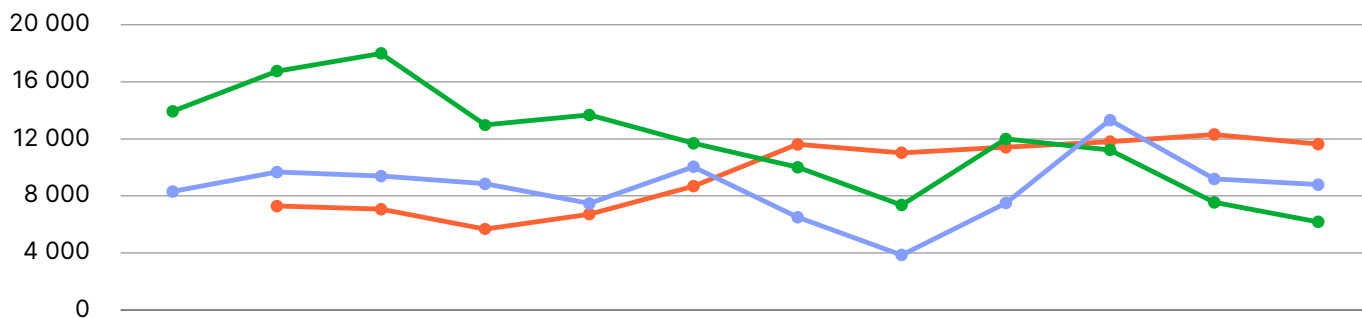
Üle-eestiline laenus 2022–2025

	Jaan	Veebr	Märts	Apr	Mai	Juuni	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets
2022	–	–	–	–	–	–	–	–	135	335	215	219
2023	210	200	206	165	150	123	152	156	289	341	204	161
2024	401	232	237	195	137	258	300	407	427	320	305	249
2025	348	274	235	200	170	169	192	190	259	206	198	212

E-väljaannete laenutusi tehti kokku 102 945 (2024. a 141 365) ning eesmärgist täideti 73%. Laenusmaht sõltub teenusesse hangitavate teavikute kasutuskordade arvust: osteti 94 150 kasutuskorda (2024. a 89 570). Aasta lõpus lisandus Kultuuriministriumilt lisarahastus 350 000 eurot, mille eest hangiti 2026. aastaks 144 030 e-raamatu ja 80 180 audioraamatu kasutuskorda. Teenust kasutasid kõigi omavalitsuste lugejad, enim kasutajaid elaniku kohta oli väikesaartel (6%) ning Tallinna ümbruse valdades (Saue, Saku, Rae, Kiili 4–5%).

E-väljaannete laenutus 2023–2025

	Jaan	Veebr	Märts	Apr	Mai	Juuni	Juuli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dets
2023	–	7294	7072	5681	6717	8683	11612	11028	11413	11808	12307	11639
2024	13942	16748	17993	12981	13680	11699	10013	7360	11999	11221	7547	6182
2025	8317	9677	9398	8854	7474	10048	6509	3857	7505	13319	9195	8792

Rahulolu- ja soovitusindeks olid jätkuvalt madalad, peamine negatiivse tagasiside põhjus oli e- ja audioraamatute litsentside (kasutuskordade) nappus. Kuigi keskkonnad töötasid 2025. aastal stabiilselt ja soovitusindeks suurenes 37%-ni (2024. a 30%), tekitas vähene sisu endiselt suurt rahulolematust. E-väljaanded läksid aasta jooksul ka kallimaks ja seetõttu oli võimalik osta veel vähem litsentse (kasutuskordi).

Läbirääkimised kirjastajatega, MIRKO e-laenutuse litsentsimudel.

Eesmärk on ühiselt kujundada mudel, mis tagab rahulolu üleriigilise e-laenutuse teenusega ja selle jätkusuutlikkuse. Läbirääkimiste tulemusel kujundati uus hankemudel: RaRa hangib edaspidi 70% ulatuses vanemat (rohkem kui aasta tagasi ilmunud) kirjandust soodushinnaga (40–60% tavahinnast). MIRKO ostudel on piirhind: e-raamatul 20 eurot ja audioraamatul 50 eurot litsentsi kohta, kus üks litsents sisaldab 10 kasutuskorda. Uus hinnastus ja hankemudel langetasid laenutuskorra hinda ligi kolmandiku võrra. Vana mudeliga võrreldes vähenes e-raamatu laenutuskorra hind 1,67 eurolt 1,18-le (29%) ja audioraamatu laenutuskorra hind 4,18 eurolt 2,94-le (30%). Sama eelarve juures (242 000 eurot) tähendab see, et laenutuskordade kogumaht kasvab eeldatavalt 9400-lt 13 328-le ehk lisandub 3928 laenutuskorda (42%). Sisuliselt tähendab see, et sama raha eest saadakse märgatavalt rohkem kasutuskordi ning teenuse kättesaadavus paraneb.

Üleriigilise laenutusteenuse 2026. aasta fookused on üleriigilise e-kataloogi arenduse jätkamine ja kasutuselevõtt MIRKO edasiarendusena, ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRS) hankemenetluse läbi viimine, MIRKO laenutusteenuse ja e-väljaannete teenuse edasiarendamine ja stabiliseerimine ning andmehalduse, teenuste turvalisuse ja õigusraamistiku põhimõtete süsteemne rakendamine.

4.2. Raamatukogude statistika

Statistikateenuse mahtu näitab andmeesitajate (raamatukogude) arv.

Statistikateenuse maht 2021–2025

Möödik	2021	2022	2023	2024	2025
Andmeesitajate (raamatukogude) arv	871	864	893	887	858

Võrreldes 2024. aastaga vähenes näitaja 29 võrra rahvaraamatukogude struktuurimuudatuste ja kooliraamatukogude aruandluse RAJUsse liikumise tõttu. Raamatukogude juhtimistöölaua haldusliidese kasutust peegeldab kasutajate arv: 2025. aastal loodi konto 912 raamatukogutöötajale.

Raamatukogude juhtimistöölaua (RAJU) arendus ja kasutuselevõtt osutus planeeritust aja- ja ressursimahukamaks ning projekt ei lõppenud 2025. aastal. Arenduspartner hindas töö sisu algselt liiga lihtsaks ning RaRa pidas probleemide ja riskide maandamiseks partneriga täiendavaid läbirääkimisi (sh ulatuse, ajakava ja tarnete osas). RAJU haldusliides avati septembris kooliraamatukogude statistika kogumiseks. Selleks ajaks olid raamatukogude andmed RSTATi andmebaasist üle toodud ja põhifunktsionaalsus aruannete täitmiseks olemas, kuid andmete kogumisel ja menetlemisel esines tehnilisi tõrkeid ning kasutuselevõtt ei olnud kooliraamatukogudele sujuv. See mõjutas aruannete kvaliteeti, pikendas kontrollitsükli ja tõi kaasa hilinemisi: osa raamatukogusid

Koos Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguuga väljaantav ajakiri Raamatukogu kajastab nii raamatukoguvõrgu arendusi kui ka laiemale lugejaskonnale huvipakkuvaid teemasid raamatumaailmast.

Illustratsioonid:

Joonas Sildre

ei esitanud aruannet tähtajaks ning 16 kooliraamatukogu jättis aruande esitamata; kokku esitas aruande õppeaasta 2024/2025 kohta 340 kooliraamatukogu. RAJU keskkonnas valmis Statistikaameti nõuetele vastav koondaruanne, kuid see esitati kokkuleppel hilinemisega. Juhtimistöölaua avaliku liidese arendus ei valminud ja jätkub 2026. aastal. Hilinemine on vähendanud statistikateenuse juhtimise tulemuslikkust ja kvaliteeti ning kahjustanud RaRa mainet raamatukoguvõrgus, kuna mitmed oodatud funktsioonid (nt eeltäidetud andmed ja väljundid) on veel puudu ja valmivad jätkuarendustena.

2026. aasta eesmärk on RAJU projekti lõpetamine, haldusliidese täielik kasutusse võtmine statistika kogumiseks, analüüsiks ja avaldamiseks ning juhtimistöölaua avaliku keskkonna avamine, et teha Eesti raamatukoguvõrgu andmestik kättesaadavaks kõigile huvilistele.

4.3. Andmehaldus

RaRa digipöörde toetamiseks on vajalik ajakohane ja kättesaadav ülevaade andmevaradest. 2025. aastal kirjeldati andmekataloogis õigusbibliograafia (BIE) ja uue Kirjastajaportaali (KP) andmesõnastikud ning need liideti andmekataloogiga; lisaks ühendati kataloogiga DIGARi andmestiku struktuur. Jätkati andmekogude küpsustaseme hindamist 2024. aasta loogika alusel: DEA ja vana DIGAR jäeti hindamata, sest aktiivseid arendusi ei toimunud ning 2023. aasta lõpuks saavutatud tase jäi kehtima. Uuele DIGARile üleminek jäi 2025. aastal toimumata, mistõttu lükkus edasi ka andmekogu küpsustaseme hindamine. Veebiarhiivi küpsustase jäi hindamise hetkel 2. tasemele. Andmehaldus toetas 2025. aastal võtmeprojektide (RAJU, DIGAR, Kata, MIRKO, Rosetta) arendusi andmete koosvõime ja kvaliteedi vaates, viidi läbi andmeanalüüsi koolitus „AI rakendamine andmeanalüüsis ja andmetöötluses“. DIGARi andmestiku ja ärisõnastiku kirjeldus lükkus projekti tähtaegade nihkumise tõttu 2026. aastasse. Tulenevalt küpsustaseme eesmärgist (3 – standardtase) on jätkuvalt fookuses ka andmekogude võtmeisikute koolitamine.

4.4. Digihumanitaaria ja andmete kättesaadavaks tegemine

Teenuse fookuses on suurendada RaRa digiainese taas- ja ristkasutust ning populariseerida digihumanitaaria kui uurimismeetodi võimalusi.

2024/2025. õppeaastal pakuti esmakordselt kõrgkoolidele lõputööde teemasid; Tartu Ülikoolist ja Tallinna Tehnikaülikoolist kaitses kuus bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilast viis RaRa andmetel põhinevat lõputööd ning ühe lõputöö autorid avaldasid digilabori blogis postituse „Kuidas mõõta digiteeritud teksti kvaliteeti?“. Digilabori tööriistadest täiendati tõlkevõrgustikku ning DIGARis lisandus kohalike ajalehtede ilmumiskohti kajastav kaardirakendus. Viidi läbi viis koolitust TÜs (neli aine „Eesti ajaloo allikad ja digihumanitaaria“ raames koos kokkuvõtte-seminariga ning üks aine „Suurte tekstiandmete töötlemine ja analüüs humanitaarteadustes“ raames), üks koolitus TLÜs (aine „Sissejuhatus digihumanitaariasse“), seitse koolitust „Kratimanamine algajatele“ (Põlvas, Kõrvekülas, Võrus, Jõhvis, Põltsamaal, Valgas ja RaRa-s) ning kaks koolitust „Tehisaru ohud“ (Valgas ja TalTechis).

Koostööprojektidena osales RaRa 2025. aastal kahes algatuses: projektis „Meediasisu põhjal loodud Eesti majandusarengut kirjeldav teadmusgraaf ning selle võimalikud valitsemislahendused“ koos Tallinna Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli ja Eesti Rahvusringhäälinguga ning projektis „Eesti Rahvusraamatukogu andmekogudest suurte keelemudelite treeningkorpuste loomine“ koos Tartu Ülikooliga.

Digilabori (data.digar.ee) kasutamine 2021–2025

Mõõdik	2021	2022	2023	2024	2025
Avaandmetena avaldatud andmekogumid	28	26	30	30	30
Avaandmetena avaldatud andmekogud (%)	–	80	60	60	60
Veebilehe digilab.rara.ee külastuste arv*	2 209	3 878	4 463	17 730	18 669
Ajakohaste 5-tärni avaandmete publitseerimine IT-süsteemide + andmekogude vaates (%)	–	–	60	60	–

* 2021–2023 vaid data.digar.ee külastused

Kõik RaRa avaandmetest koosnevad andmekogud on avalikustatud ning 2025. aastal uusi andmekogusid ei lisandunud, juurdekasvu ei olnud ka planeeritud. 2026. aasta peamine fookus on DIGARi avalikustamine, andme- ja kodanikuteaduse arendusetapi edasiarenduste lõpetamine ning Tõnismäe hoones andmelabori avamise ettevalmistamine nii äri-protsesside kui ka IT-arenduse vaates.

4.5. Raamatukoguvõrgu täiendus- ja kutsekoolitus

2025. aastal toimus raamatukogudele 17 täienduskoolitust, kus osales 368 raamatukoguhoidjat ehk 13% kõigist Eesti raamatukoguhoidjatest (2024. a 12 koolitust ja 11%). Raamatukoguhoidjate kutsekoolitusele võeti vastu 22 õppurit ning 2024/2025. aasta lennust sai tunnistuse 21. Tegevuste tagasiside oli jätkuvalt väga hea: soovitusindeks oli 93,75% (2024. a 96,23) ja rahuloluindeks 91,67% (2024. a 92,45).

Raamatukogutöötajate erialased täienduskoolitused 2019–2025

Mõõdik	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Täienduskoolituste arv	16	14	16	13	13	12	17
Koolitusel osalenud raamatukoguhoidjate osakaal Eesti raamatukoguhoidjate koguarvust (%)	33	21	20	10	12	11	13

RaRa korraldas maakonnaraamatukogude juhtidele 12.–15.05.2025 kogemusreisi Kopenhaagenisse, osales 18 keskraamatukogude juhti ja 2 RaRa hariduskeskuse töötajat. Fookus oli noortetööl ning külastati Kopenhaageni linnaraamatukogu, Taani kuninglikku raamatukogu ja Frederikssundi linnaraamatukogu.

2026. aastal jätkub uuendatud õppekava alusel raamatukoguhoidjate kutsekoolituse 2025/2026. õppeaasta ning eesmärk on korraldada raamatukogutöötajatele 15 täienduskoolitust aastas, sh lisada vähemalt kaks uut erialast koolitust. Üle vaadatakse õppekavad ja teenuse dokumentatsioon. Jätkub üleriigilise täienduskoolituste töörühma töö koordineerimine ja koolituskalendri koostamine ning järgmise direktorite kogemusreisi korraldamine.

Raamatukogus leiab oma pesa põnevaid tegevusi pakkuv Vivita/Lahenduste Laboratoorium.

Foto: Aron Urb

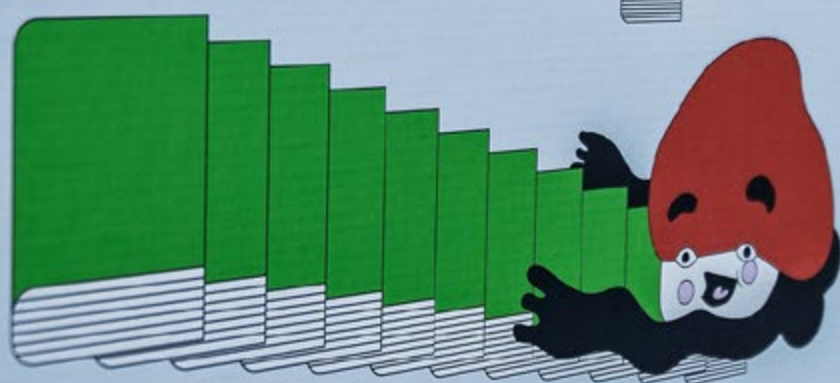
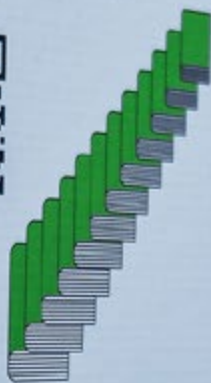

Elu pikim
lugemissuvi

Laenuta raamat
pooleks aastaks!

Meie Narva mnt asenduspind
suletakse 3. septembrist.

www.rara.ee/kolimine

Hole meil
silma peal!

RARA EESTI RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Ära hammusta
raamatut, mis
toidab!

Don't bite
the book that
feeds you!

RARA

Nüüdseks juba traditsiooniks
saanud suveraamatukogu
Tallinnas Rotermanni kvartalis.

Foto: Eiko Lainjärv

5. Raamatukogu kasutamine

RaRa hoonete külastused vähenesid 2025. aastal 37,8%: kokku 40 563 külastust (2024. a 65 175), põhjuseks 03.09 alanud väikese maja Tõnismäele tagasikolimine ja Narva mnt hoone sulgemine. Raamatukogu oli avatud 341 päeva (2024. a 338 päeva), lugemisalasid külastas keskmiselt 119 inimest päevas (Solarises 66, väikeses majas 43). Solarise esinduses oli 22 457 (2024. a 21 026) külastust (55,4% koguarvust), Narva mnt maja külastusi oli aasta esimesel kaheksal kuul 14 688 (36,2% koguarvust), maja suleti külastajatele 03.09.

5.1. Külastused

Lugemisala külastused 2015–2025

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
133274	132080	135125	169228	200483	132542	83974	60475	69095	65175	40563

5.2. Soovitus- ja rahuloluindeks

Klientide usaldusest ja lojaalsusest ning teeninduse kõrgest kvaliteedist annab tunnistust kõrgena püsiv soovitusindeks 86% (2024. a 85), seda vaatamata keskkonna muutumisele ning tõsiasjale, et 90% kogudest on jätkuvalt lugejatele suletud.

Soovitus- ja rahuloluindeks 2020–2025

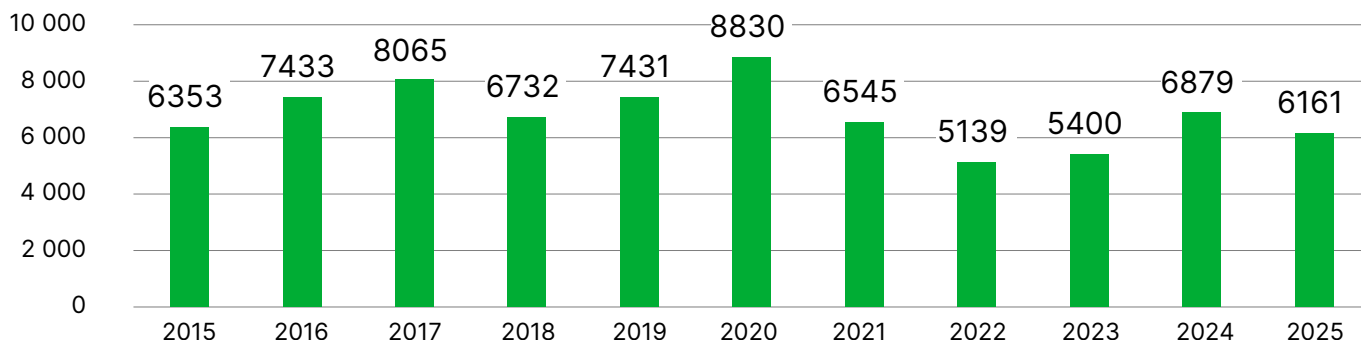
Möödik	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Soovitusindeks (%)	90	90	83	88	85	86
Rahuloluindeks (%)	–	81	75	80	80	77

Rahuloluindeks väljendab üldist kliendirahulolu, mille kohta küsitakse arvamust pärast teenuse kasutamisel toimunud kliendikontakti; see võimaldab koguda klientide arvamusi ja teha muudatusi, et suurendada nende rahulolu toodete ja teenustega. Asendusruumides tegutsemise aastatel on rahuloluindeks püsinud keskmiselt 80% juures (2024. a 80%).

5.3. Raamatukoguteenuste kasutajaks registreerumine

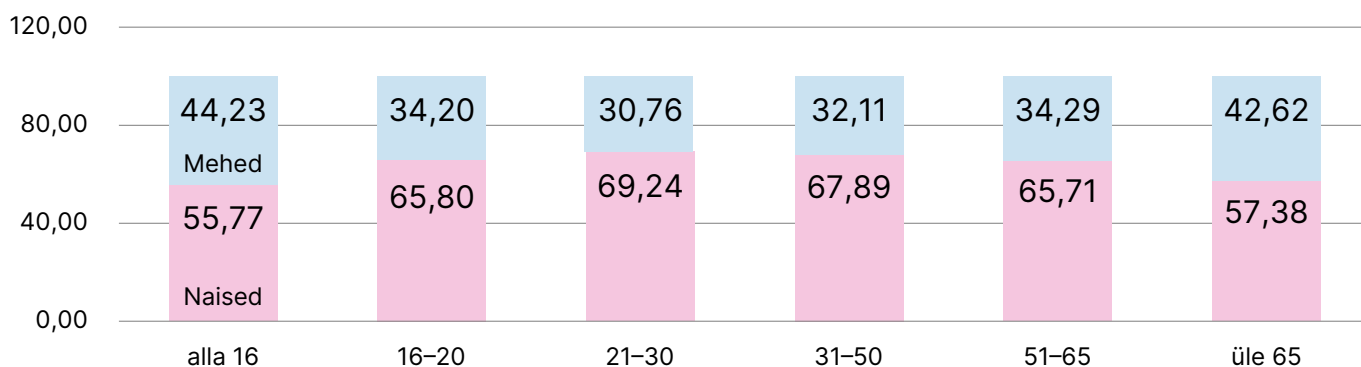
Vaatamata sellele, et Narva mnt maja oli avatud umbes kaheksa kuud, lisandus 2025. aastal 6161 uut teenuste kasutajat (2024. a 6879). Aastaks seatud eesmärk 3600 ületati 171%-ga. Iseseisvalt registreerus veebi kaudu 5189 uut kasutajat (2024. a 6723), mis ületas eesmärgiks seatud 3204 162%-ga.

Uued registreeritud kasutajad 2015–2025

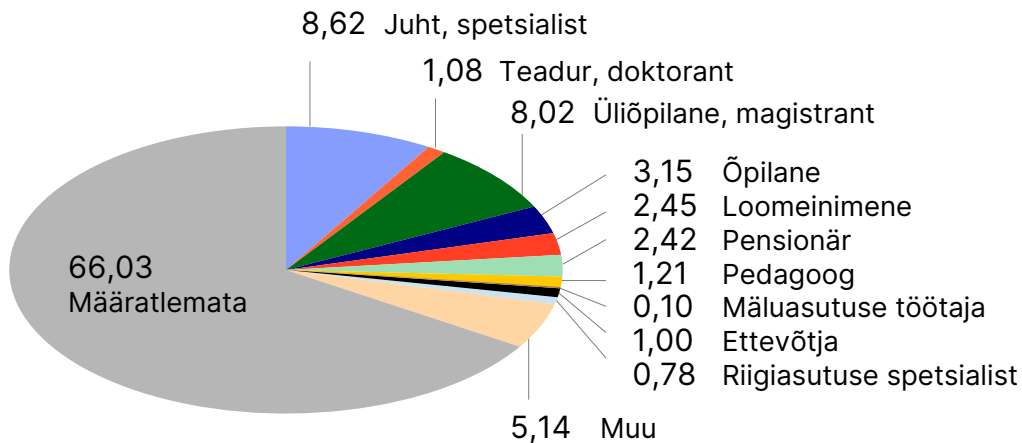

Uutest registreeritud kasutajatest olid 67% naised ja 33% mehed. Pisut on uute kasutajate arvus suurenenud naiste ja vähenenud meeste osakaal, aga valdavalt on trend varasemate aastatega sarnane. Uutest kasutajatest enamik on üliõpilased.

Uute kasutajate jagunemine vanuse järgi 2025. aastal (%)

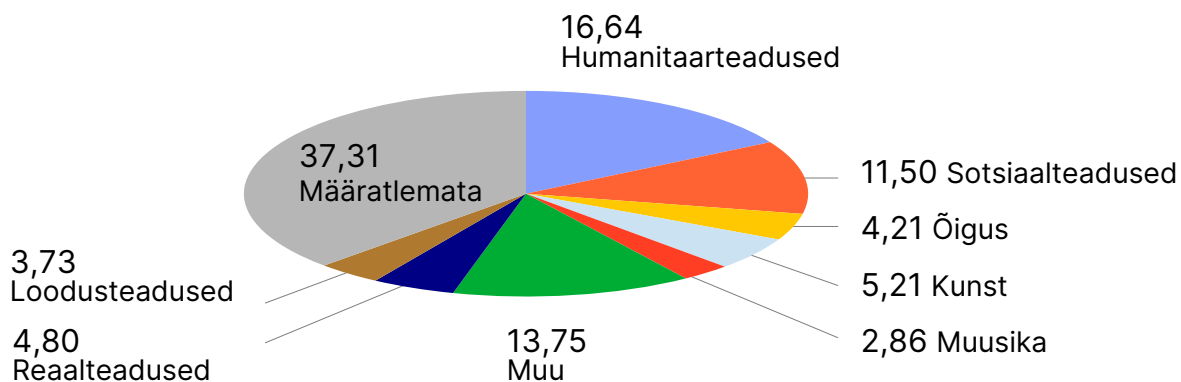

Uute kasutajate jagunemine tegevusalade järgi 2025. aastal (%)

Huvivaldkondadest määratleti enim humanitaarteadusi (1013 kasutajat) ning teisena sotsiaalteadusi (700 kasutajat).

Uute kasutajate jagunemine huvivaldkonna järgi 2025. aastal (%)

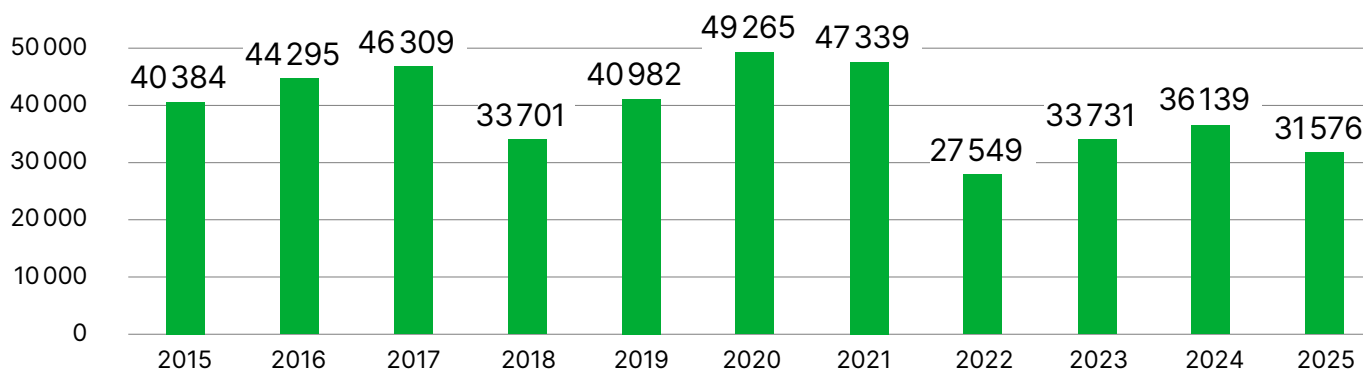
Kalamaja Segakoorigi on leidnud tee raamatukokku muusikavideo salvestamiseks. Kuvatõmmis videost „Mägede hääl”. Liisi Koikson & Kalamaja Segakoor

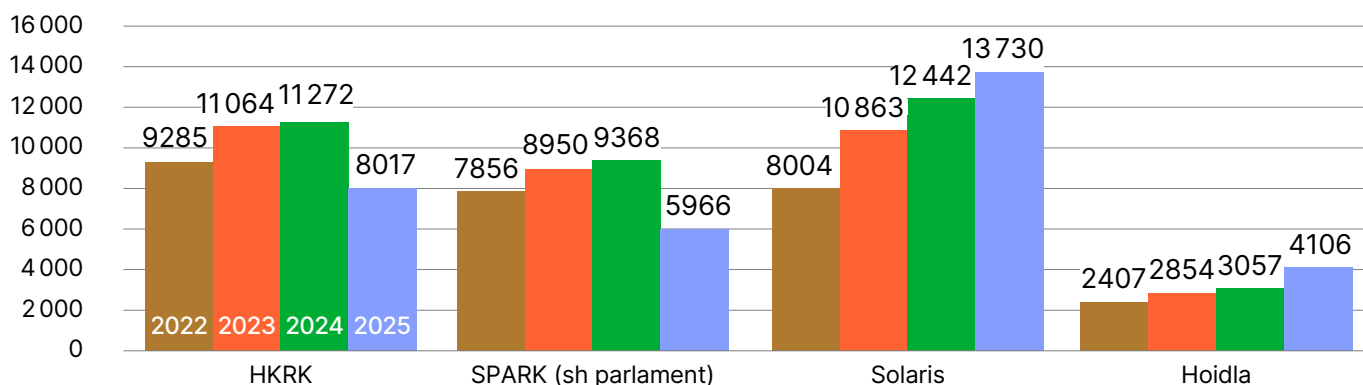
5.4. Teavikute laenutamine

2025. aastal vähenes kojulaenutuste arv 12,6%: tehti 31 576 laenutust (2024. a 36 139), kuid sihttase 30 000 ületati 1576 laenutusega. Languse põhjuseks oli Narva mnt hoone avakogude Tõnismäele tagasikolimine (kogud olid ligi kaks kuud suletud). Laenusvõimaluste tagamiseks suurendati Solarise teeninduspunkti 2024. aasta lõpus riulipinda 54 laudimeetri võrra, mis võimaldas avakogusid enam kasutada.

Kojulaenutused 2015–2025

Lugemissaalist/kogust laenutamine 2022–2025

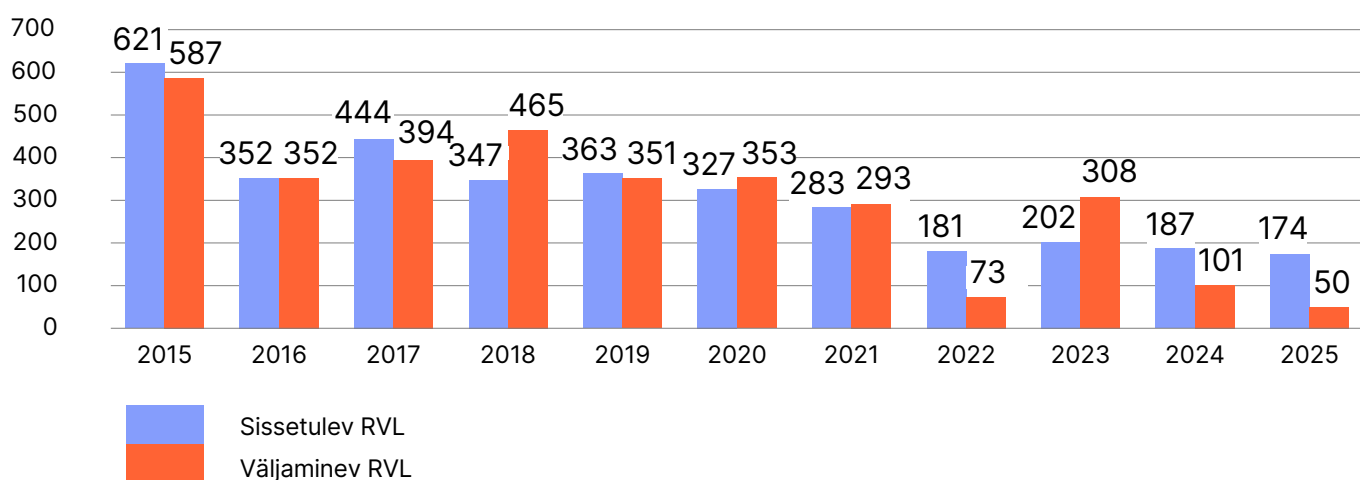
Laenutuste jagunemine: 43,5% Solarise lugemissaali kogu, 24,9% humanitaaria ja kunstide raamatukogu (HKRK) ning 17,6% sotsiaalia ja parlamendi-raamatukogu (SPARK); jaotus on olnud viimased kolm aastat sarnane. Pakiautomaatide kaudu laenutamine veidi vähenes ning raamatukappide kaudu tehti 1036 laenutust (2024. a-ga võrreldes -10%), sh mõjutasid tulemust Viru raamatukapi tehnilised probleemid alates juunist 2025.

Kojulaenutused raamatukappide ja Omniva teenuse vahendusel 2020–2025

Möödik	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Laenutuste arv raamatukappide vahendusel	9625	10278	1688	1725	1152	1036
Laenutuste arv Omniva pakiautomaadi teenuse vahendusel	407	830	290	255	200	147

Aruandeaastal telliti RVLi kaudu teistest raamatukogudest 174 teavikut, tellimustest täideti 93% (162). Teistelt raamatukogudelt saadi 50 tellimust ja neist täideti 70% (35), kuna suur osa kogudest on remondi ajaks pakitud.

Raamatukogudevaheline laenus (RVL) 2015–2025

**Koostöös
Goethe Instituudi
ja kirjastusega Eesti
Raamat toimunud
saksa kirjaniku
Markus Thielemanni
autoriõhtu oli oodatud
sündmus paljudele
kirjandussõpradele.**

Foto: Eiko Lainjärv

5.5. Pääringutele vastamine

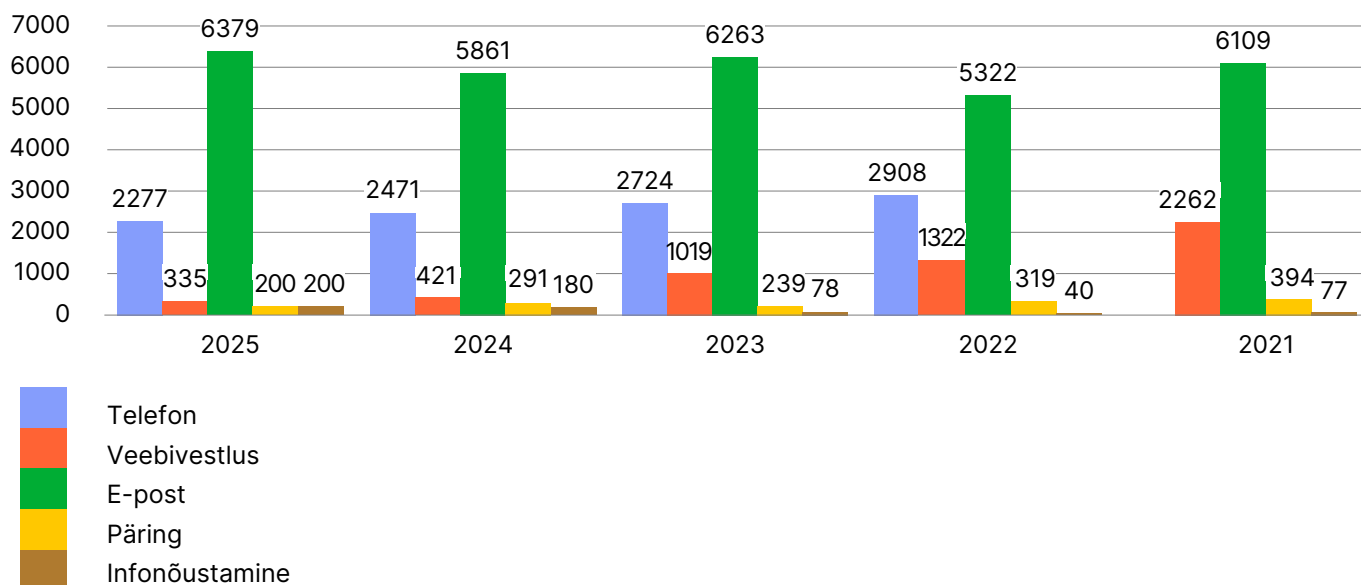
RaRa põhiteenus on kasutajapääringutele vastamine. 2025. aastal registreeriti 200 mahukat pääringut (2024. a 291), s.t pääringut, millele vastamine võtab aega üle 30 minuti. Kõige ajamahukamad küsimused (3–32 tundi) tulid Riigikogust (sh Riigikogu Kantseleist) ja ministeeriumidelt. Pöördumiste koguarv oli 8970 (2024. a 8753): veebivestlusi oli 335 (2024. a 421), e-kirju 6379 (2024. a 5861) ja telefonikõnesid 2277 (2024. a 2471); e-kirjade ja telefonipääringute arvu kasv seostub tõenäoliselt Tõnismäele tagasikolimisega ning veebivestluste langus kasutajate veebikasutusoskuste ja harjumuste muutumisega.

Pääringud ja veebivestlused 2018–2025

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pääringute arv	430	363	414	394	319	239	291	200
Veebivestluste arv	750	1271	2566	2262	1301	1025	421	335

Kõige rohkem pöördumisi lahendatakse e-posti teel. Telefonipääringud ja pikemad teemapääringud on aasta-aastalt pisut vähenenud, kuid püsivad enam-vähem samal tasemel, seevastu infonõustamiste arv on pidevas tõusutrendis.

Pääringuteenus 2021–2025

2026. aastal jätkub teemapäringutele vastamine ning lugejatele ja raamatukogudele kasutajatoe pakkumine (sh raamatukapid, Omniva laenus, digitaalarhiiv, Otsinguportaal, Kirjastajaportaal, MIRKO). Olulise muudatusena liitub pimedate raamatukogu teenus kogude ja teenindusosakonnaga, mis toob kaasa uue sihtgrupi teenindamise ja töötajate võimaliku puuduse riski. Infonõustamiste eesmärk on 180 nõustamist, mis planeeritult toimuvad veebikanalites.

5.6. RaRa digiteenused: DIGAR ja DIGARi Eesti artiklite portaal

Digitaalarhiivi DIGAR külastati 2025. aastal 9 232 677 korda (sh DIGAR 5 718 366 korda, DIGARi Eesti artiklid 3 514 311 korda). Võrreldes 2024. aastaga kasvas kasutus 4 129 013 korda. Kasutusnumbrite tõusu üks põhjustest on andmete migratsioon ja andmekvaliteedi kontroll RaRa sisetööde protsessides. IP-põhist eristamist ei olnud tehnilistel põhjustel võimalik teha ning seetõttu ei saanud eristada lõppkasutajate külastusi RaRa sisemistest protsessidest.

DIGARi ja DIGARi Eesti artiklite portaali kasutamine 2018–2025

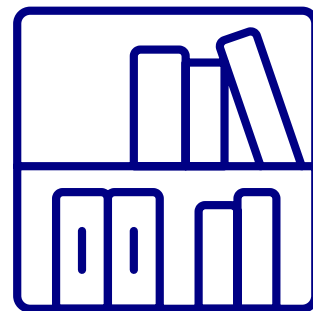
Möödik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
DIGARi kasutamine	3 659 42	4 340 69	5 662 79	5 964 94	5 303 63	4 781 75	17 924 33	5 718 366
DIGARi Eesti artiklite kasutamine	1 326 232	1 669 371	1 991 494	1 664 597	1 334 148	1 457 969	3 311 231	3 514 311

Lugemissaalides ootavad pakitud teadmised hoidlatesse paigutamist.

Foto: Aron Urb

6. Kogud ja säilitamine

RaRa kogudega seotud tegevustes jätkati kogude kujundamist vastavalt rahvusraamatukogu ülesannetele eesti kultuuripärandi kogu ja säilitajana, sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu kasutajate vajadustele vastava väljaannete kogu täiendamise ning teadusandmebaaside hankimisega.

RaRa kogude suurus 2015–2025

Möödik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Füüsilised kogud	3 389 471	3 381 072	3 370 285	3 383 363	3 234 366	3 230 589	3 269 807	3 281 591	3 848 395	3 920 008	3 972 174
E-kogud	179 975	380 445	426 519	460 287	603 774	664 666	718 760	875 860	1 179 773	1 271 174	1 379 475

6.1. Kogude komplekteerimine

2025. aastal jätkus teavikute komplekteerimine vastavalt kogude kujundamise põhimõtetele. Arvele võetavate teavikute siht aastaks 2025 sai täidetud, komplekteeriti 11 445 teavikut (2024. a 11 241). Tuglase Seltsi raamatukogu sulgemise järel saabus Helsingist hoiuraamatukogusse 167 kasti eestikeelseid trükiseid ja *Estonica*'t, sh RaRa kogudest puuduvaid teavikuid, mille arvelevõtt algas 2025. aastal ja jätkub 2026. Harulduste kogusse lisandus „Tarto-Ma Kele Kässi Ramat” (1743).

MIRKO e-laenutuse sisu hangiti 2025. aastal edasi vastavalt e-laenutuse nõukoja suunistele, arvestades kasutuskordi ja kasutajate soove. Aasta lõpus eraldas Kultuuriministeerium ühekordse 350 000 euro suuruse lisarahastuse, mille eest hangiti MIRKOsse täiendavalt e- ja audioraamatuid, et paremini katta pidevalt kasvavat nõudlust.

Hangitud andmebaaside maht püsis üldjoontes stabiilne: 2025. aasta lõpus oli otsinguportaalis ligipääs 477 võõrkeelsele andmekogule, sh 32-le RaRa hangitud teadusandmebaasile. Samal ajal kasvas kasutuskorra keskmine hind. Ühelt poolt saab seda selgitada väiksema kasutajahuviga (varem on olnud suur positiivne mõju andmebaase tutvustavatel kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniatel), teisalt aga peegeldab see teenuste ja kaupade üleüldist hinnatõusu. 2025. aastal tehti otsinguportaalis ja litsentsiandmebaasides 382 288 otsingut (2024. a 460 618, -17%). Teenuse peamised tutvustuskanalid olid infonõustamised ja otsene lugejateenindus, laiemat kampaaniat ei tehtud.

Kasutajate tellimuste alusel (kasutajakeskset komplekteerimismudelit kasutades) tellitud välisraamatute osakaal eelarves püsis 14% juures, kuid viimasel kahel aastal hangitud välisraamatute kasutatavus langes, tõenäoliselt Narva mnt hoone sulgemise tõttu. Humanitaar- ja sotsiaalteaduste väljaannete hankimise osakaalud on püsinud stabiilsena. Suurem muutus on nähtav 2026. aasta sihtides seoses mahuka merekaartide ostuga, mis kaetakse humanitaarteaduste eelarvest. Positiivne on, et komplekteerimiseelarve osakaal RaRa eelarves on jätkunud püsivalt tõusvas trendis, sest jätkunud on ka teavikute ja logistika üldine hinnatõus. 2026. aasta põhifookus on jätkuvalt teavikute hankimisel RaRa kogudesse vastavalt klientide vajadustele ning raamatukogu profiilile, aga ka tööprotsesside jätkuv kohandamine ning uute teenuseosutajate koolitamine. Tegeldakse ka komplekteerimisjuhendite ülevaatamise, korrigeerimise ja täiendamisega, sh videomängude komplekteerimispõhimõtete sõnastamisega.

6.2. Teenused kirjastajatele: säilituseksemplaride keskus ja standardnumbrite väljastamine

Säilituseksemplare edastati teistele säilituseksemplare säilitavatele raamatukogudele plaanipäraselt. Teenuse töökorraldus on välja kujunenud ning mahud püsisid stabiilsed, peegeldades Eesti trükiste tootmise seisuga. 2026. aasta eesmärk on tagada teenuse töökindlus ja jätkusuutlikkus kooskõlas säilituseksemplari seaduse ja RaRa andmestrategiega, jätkata koostööd kirjastajatega ning toetada digihumanitaaria valdkonda, teksti- ja andmekaeve ning avaandmete teenuseid.

Hangitud ja arvele võetud säilituseksemplaride arv 2021–2025

Aasta	Arv	Muutus võrreldes 2024. aastaga
2021	7330	–
2022	8213	+883 (+12%)
2023	7467	–746 (–9,1%)
2024	6700	–767 (–10,3%)
2025	6136	–564 (–8,4%)

Aasta alguses muudeti tehisintellekti (TI) kasutavate kirjastuste tegevuse tõttu ajutiselt standardnumbrite väljastamise tingimusi, mistõttu väljastatud standardnumbrite arv vähenes. Massdigiteerimise projekti lõppemise tõttu langes oluliselt digikoopiatele väljastatud standardnumbrite arv, samas jäi digitaalsete säilituseksemplaride arv ligikaudu eelmise aasta tasemele, kuna laekusid TI-kirjastuste 2024. aastal välja antud raamatute failid. Kõikumiste suurim mõjutaja on TI-kirjastuste tegevus, digikoopiate standardnumbreid mõjutavad massdigiteerimise projektid. 2026. aastal on fookuses uue Kirjastajaportaali kasutuselevõtt ning jätkuarenduse hange ja arenduste algus.

Väljastatud standardnumbrid ja failide mahud 2021–2025

Mõõdik	2021	2022	2023	2024	2025
Kirjastajaportaalist väljastatud ISNide arv	5676	5470	5902	13 912	5 803
Digikoopiatele väljastatud ISNide arv	4134	6267	7051	2 672	508
Säilituseksemplaride failide mahud	7902	6434	7303	15 488	15 614

6.3. Kataloogimine ja rahvusbibliograafia

2025. aastal kataloogiti 9590 teavikut (7583 rahvusteavikut ja 2007 välis-teavikut), 2024. aastal 9985 teavikut (7876 rahvusteavikut ja 2109 välis-teavikut). Maht püsis varasemaga võrreldav ning teavikute õigeaegne leitavus e-kataloogis ESTER oli tagatud. Kõik teavikuliigid kataloogiti RDA standardi järgi. Andmekvaliteedi kontroll toimus iga nädal: keskmine veamäär oli 10% (–1 pp) ning teenusetaseme kokkuleppe alusel kirjeldati 85% saabunud rahvusteavikutest kahe tööpäeva jooksul.

Aruandeaastal täiendati rahvusbibliograafia (ERB) koostamise aluseid otsusega, et tehisintellekti abil loodud väljaandeid ei käsitleta rahvusbibliograafia objektidena. Otsuse põhjenduseks on eesmärk hoida ERBi kirjeldusandmed võrreldavad ning ühtse kvaliteediloogika alustel.

Vanaraamatu kataloogimisjuhend viidi vastavusse RDA standardiga ning isikunimede normpealdiste juhendit täiendati pseudonüümide käsitlemisega. 2025. aastal loodi 8787 normikirjet (2024. a 9244). 2026. aastal on fookuses teavikute jooksva kataloogimise jätkamine, andmekvaliteedi sihipärane suurendamine ÜÜRSi juurutamise ettevalmistamiseks ning isikunimede normikirjete ja märksõnastamise korrastamise lõpetamine raamatukogusüsteemis Sierra. Fookuses on ka RDA järjepidev rakendamine, rahvusvaheliste identifikaatorite (VIAF, ISNI) kasutuselevõtt normikirjetes, automatiseerimise rolli täpsustamine krati tulemuste põhjal ning rahvusbibliograafia positsioneerimine ÜÜRSi tuumikteenusena.

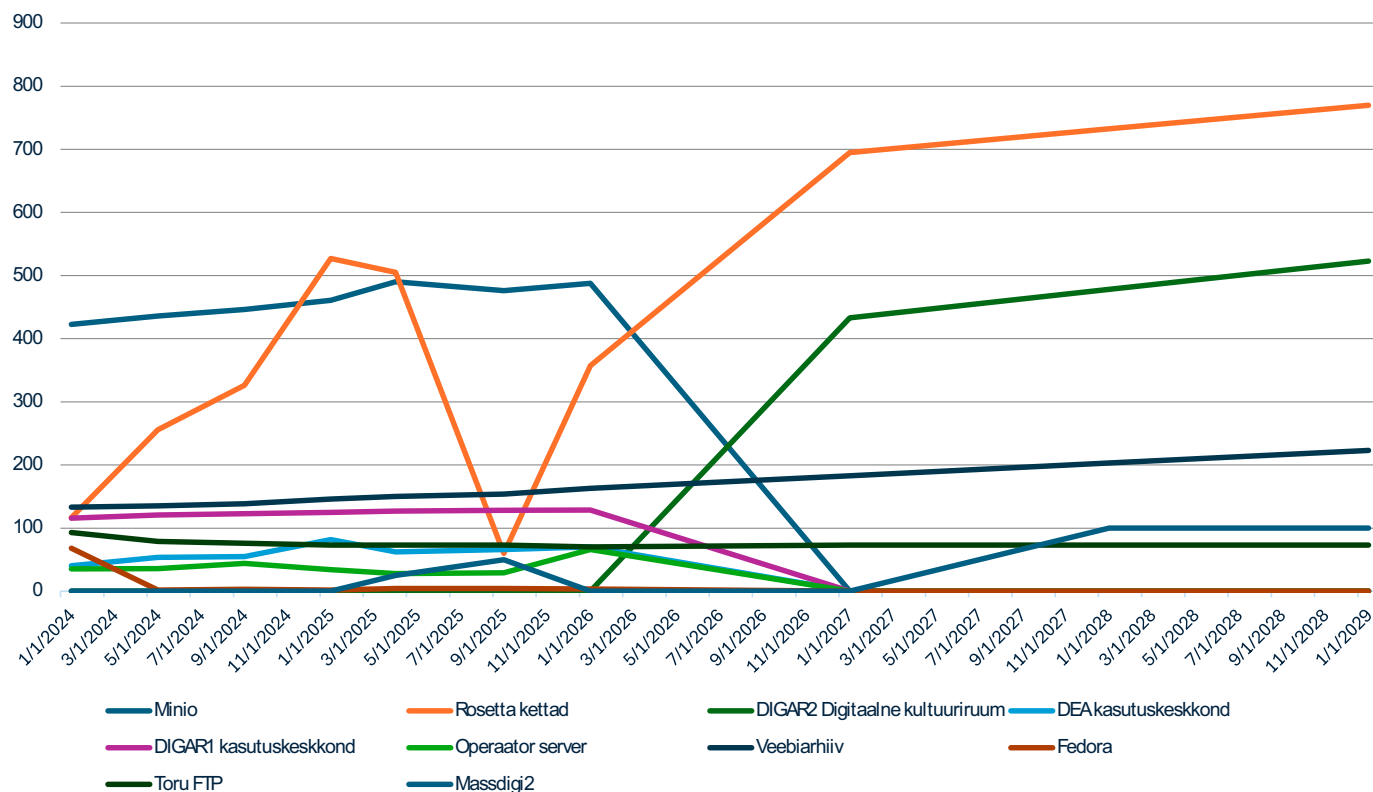
6.4. Digitaalarhiiv DIGAR ja veebiarhiiv

Aruandeaasta esialgne eesmärk oli digitaalarhiivi migratsiooni lõpetamine Proacti Läti taristule I kvartalis. Migratsioon Läti serverikeskusesse viidi lõpule, kuid umbes 2% andmetest jäi saatmata, sest 17.12.2024 tegi RaRa juhtkond otsuse kolida digitaalarhiivi majutus RaRa Ädala serverikeskusesse. Otsuse aluseks oli eelarveline kokkuhoid, kuna majutusteenuse hankimine väliselt partnerilt osutus keskmiselt viis korda kallimaks (üks kuu majutust partneri juures u 20 000 eurot ja RaRa enda serverilahenduses u 3500 eurot). Hangitava kettapinna eluiga on prognoositavalt 10 aastat.

Digitaalarhiivi tarkvara juurutusprojekt lõppes märtsis ja massloovutuse projekt veebruaris. Andmete töötlus ja kontroll viidi üle uude massloovutuse lahendusse (SUPP2), mis on pikaajalise säilitamise arhiivi Rosetta vastuvõtuliides. Kultuuriministeeriumi digipöördega seotud massloovutuse projekt (SUPP2) valmis tähtaegselt, kuid ootas uue töövoo (Kirjastajaportaali → SUPP2 → Rosetta) rakendamist. Veebiarhiivi suuremahuline veebikorje algas 2025. aasta sügisel ja lõpeb 2026. aasta märtsis.

Veebiarhiivi kogutakse ka Eestiga seotud sotsiaalmeediasisu (nt Instagram, YouTube, Facebook, X). Kuna Meta ja YouTube ei soovi oma materjali arhiveerimist, siis tähendab see suures osas käsitööd ning uute arhiveerimisvahendite otsimist ja leiutamist, et sotsiaalmeedia-korporatsioonide uute arendustega kaasas käia. YouTube'i puhul satume pidevalt keelu alla ning arhiveerimine toimub, kui keeld ajutiselt ei kehti.

Digitaalarhiivi mahtude kasvu prognoos 2024–2029

Digiarhivaaride võrgustiku õpi- ja koostööüritusena toimus Toosikannul IX digiarhiivinduse seminar, mis tõi kokku 41 osalejat; üritus on kujunenud Eesti digiarhivaaride kogukonna oluliseks kohtumiseks ning 2026. aastal on kavas koostöös Rahvusarhiiviga üritus uuesti korraldada.

2025. aastal alustati digitaalse säilitamise pakettide teenuse väljatöötamist teistele (mälu)asutustele. Teenuse eesmärk on pakkuda võimalust oma materjali RaRa digitaalarhiivis nõuetekohaselt pikaajaliselt säilitada ja vajadusel tutvustada. Uus digitaalarhiiv toob olulise kvaliteedihüppe võrreldes eelmise Fedora-põhise lahendusega: võimalik on aktiivsäilitamine, lihtsam on hallata andmeid ning automatiseeritud andmevahetus on viinud käsitööndusliku arhiveerimise vähenemiseni ja toonud paari aastaga hinnanguliselt ca 4 FTEd kokkuhoidu.

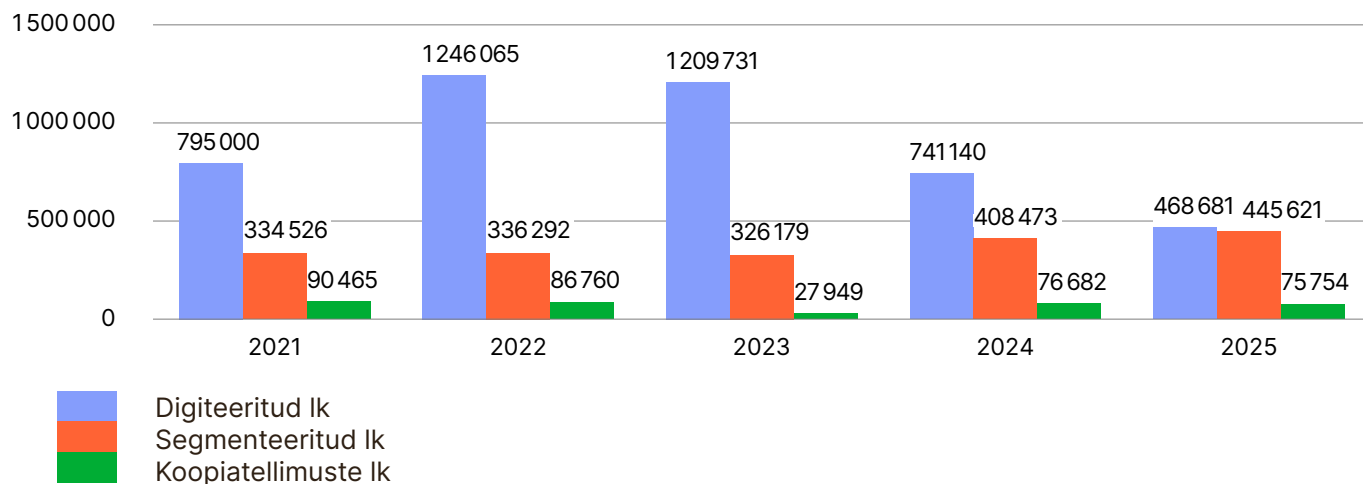
Prognoosis arvestatakse, et vanad keskkonnad (Fedora ja Minio) tühjenetakse 2026. aasta jooksul. Materjali juurdekasv on ca 38 TB aastas ning 2025. aastal kasvasid näitajad u 5% (DEA nimetused +4,8%, suurim kasv DEA artiklites +27,4%). 2026. aasta fookused on käsitöö vähendamine veebiarhiveerimisel (kohalike lehtede PDFid ja ühiskonnauuringud), veebiperioodika kvaliteedikontrolli automatiseerimine, vähemalt ühe Eesti videomängu pilootarhiveerimine Rosettasse, digikogude säilituspoliitika uuendamine, digisäilituse/-kasutuse pakettide lõplik hinnastamine, vanade digihoidlate järelkontroll pärast Ädala keskusse kolimist, digiarhiivinduse seminari korraldamine Toosikannul (u 50 osalejat) ning Milano-Cortina olümpiamängude ja 2026. aasta presidendivalimiste teemaliste erikogude moodustamine veebiarhiivi.

6.5. Digiteerimine

Aruandeaastal oli koopiatellimusi 75 754 lk (digitellimused 67 326 lk / 317 tellimust; valguskoopiad 8428 lk / 850 tellimust). 2024. aastal oli tellimusi 85 526 lk, millest 76 682 lk (2023. a 24 663 lk) oli digitellimusi ja 10 844 lk (2023. a 3286 lk) valguskoopiate tellimusi. Digitaalarhiivid täienesid 273 nimetuse ja 57 402 lk võrra; suurimad välistellijad olid Emakeele Selts ja Meremuuseum ning huvi oli ka kirjastustel. Reprodutseerimiskava alusel digiteeriti kokku 468 681 lk (2024. a 742 140 lk), sh nõukogudeaegset perioodikat 79 840 lk, üleminekuaja ajalehti 113 118 lk, pisitrükiseid ning muud ainet (sh 48 655 lk raamatuid/perioodikat, 156 plakatit, 343 fotot). Lõpetati eksliibriste kogu digiteerimine (lisandus 1051 annetatud eksliibrist) ja alustati postkaartide digiteerimisprojektiga (300 postkaarti). Digiteerimise mahu vähenemine 2025. aastal tulenes eelkõige ainese ja tööprotsessi muutusest. Kui 2024. aastal digiteeriti peamiselt Raamatupalati nõukogude perioodi trükiseid, mis võimaldasid kiiret dokumendiskaneerimist, siis 2025. aastal tuli suurem osa materjalist (hinnanguliselt 60–70%) TLÜARist tellida (ajakirjad ja osad ajalehed), mis pikendas tööaega. Lisaks olid töös pisitrükised, mis on ajamahukad, kuid väiksema leheküljemahuga. Digiteerijad alustasid paralleelselt ka digiteeritu segmenteerimist ning õppisid ajalehtede jm materjali töötlust, mis vähendas tootmiskaudu protsessi käivitamise perioodil. Mõju avaldas ka vananenud skanneripark, mis põhjustas remondipause ja seadis piiranguid osade tööde tegemisele.

2025. aastal segmenteeriti 445 621 lk (2024. a 408 473 lk) trükieelsete ajalehtede, ajakirjade ja jätkväljaannete faile (lisaks digiteeritud perioodika ja pisitrükised). Lõpetati 2023. aastal laekunud pisitrükiste segmenteerimine ning jätkati säilituseksemplaride, Raamatupalati pisitrükiste (sh müürilehed) ning digiteeritud ajalehtedega (Eesti Päevaleht, Usulised Tõeterad – 19 019 lk). Välispartneri – tarkvaraettevõtte Content Conversion Specialists (CCS) segmenteerimisteenuse kaudu lisandus arhiivi 4214 numbrit ja 58 549 lk.

Digiteerimine 2021–2025

Kirjastajatele on kättesaadavad kõigi ilmunud trükiste tagatisfailid ning 2025. aasta jooksev perioodika on segmenteerituna kättesaadav. Vaatamata RaRa sulgemisele toimus koopiateenus katkematult.

Aruandeaastal alustatud mitmed töövood olid kavandatud kaheaastaseks või püsivaks protsessiks: digiteerimiskeskuse kujundamine kompetentsikeskuseks seoti digiharidusprogrammiga (esmakordselt 2026. aastal kutsekoolituse moodulis). Tõrkeid põhjustasid arenduste ja Riigi IT Keskuse (RITi) tehnilised probleemid, mistõttu viibis segmenteerimistarkvara DocWiz liidestamine Kirjastajaportaali ning segmenteerimise töövoo käivitamine ja koopiateenuse arendused Tõnismäel ei sujunud soovitud kiirusel, seetõttu jäid ka tulemused oodatust madalamaks. Alustati skannerihanke ja Pilveprindi juurutuse ettevalmistust.

2026. aasta fookus on digiainese mahu kasvatamine, koopiateenuse katkematu tagamine (sh Pilveprint töötajatele), segmenteerimise töövoo lõplik käivitamine ja alamprotsesside automatiseerimise analüüs, uute seadmete hankimine ning digiteerimiskeskuse arendamine kompetentsikeskuseks ja digiharidusprogrammi käivitamine. Lisaks tehakse ISE artiklite andmebaasi analüüs digiteerimata perioodika töövoo käivitamiseks, vaadatakse üle digiteerimisjuhised uute säilitus-/kättesaadavuslahenduste valguses ning katsetatakse masin- ja käsikirjaliste materjalide tekstituvastusprogramme (jätkuprojekt EMTAga).

6.6. Autoriõiguste tuvastamine, kogude kättesaadavuse suurendamine

Autoriõiguse alt vabanevate teoste vabakasutusse liikumine toimus väiksemas mahus (2025. a 7125; 2024. a 116 056), kuna töövoog käivitus korrektselt 2023 ja selleks ajaks oli kogunenud varasematest aastatest suurem hulk teoseid, mida sai kättesaadavaks teha. Edaspidi jääb autoriõiguse alt vabanevate teoste maht võrreldes 2025. aastaga ilmselt samaks. Kaubanduskäibest väljas olevate teoste märgistamine kasvas valimi 1980. aastani laiendamise tõttu, suurendades ainese üldsusele kättesaadavat mahtu; digitaalarhiivi lisati 28 405 õiguspäraselt tasuta loetavat teost. Autoriõiguse päeva seminaril osales kohapeal 75 inimest, ülekannet jälgis u 110 ning järelevaatamisi oli üle 275. Kirjastajatele anti üle 583 helifaali ja fonogrammitasudest laekus 49 551,27 eurot omatulu. 2026. aastal on fookuses kaubanduskäibest väljas olevate teoste tuvas-tamise töövoos osaline automatiseerimine (sh veebipäringud ja nende päringutulemuste võrdlus e-kataloogiga). Kultuuriministeeriumile tehakse ettepanekud laenutushüvitise laiendamiseks ning säilituseksemplari seaduse § 14 täiendamiseks, et säilituseksemplare saaks kasutada ka muudel autoriõiguse seadusest tulenevatel juhtudel, sh võimaldada neid teaduseesmärgil andmekaeveks kopeerida.

6.7. Füüsiliste kogude säilitamine

Aruandeaastal keskendus füüsiliste kogude pikaajaline säilitamine teavikute kolimisele Tõnismäele ning stabiilse hoiustamise tagamisele kuni renoveeritud hoones hoidlainventari paigaldamiseni, sh jätkus järelkomplekteeritud teavikute suunamine konserveerimisele ja digiteerimisele. Aasta lõpus oli arhiivkogus 756 448 eksemplari, haruldaste raamatute kogus 37 397 eksemplari ja tagatiskoopiate kogus 5812 eksemplari; isikuarhiive oli 38 (korrastatud 23), kokku 8648 säilikut. Kuni septembrini hoiti teavikuid Narva mnt 11 arhiiviruumis ning 2025. aastal neid logistikapartneri lattu ei saadatud. Restaureerimiskeskuses jätkati teavikute puhastamist ja karbistamist. Konserveerimisele edastati 303 arhiiv- ja 3 harulduste kogu väljaannet (mahud olid väiksemad, sest töö koondus esimesse poolaastasse).

Pingestunud julgeolekuolukorra tõttu on Eestis alustatud kultuuripärandi riskijuhtimise ja evakueerimiseks valmistumisega: 16.07.2024 moodustati kultuuriministri käskkirjaga trükipärandi kaitse valdkonnaülene töörühm, mida juhtis RaRa (partnerid: Kultuuriministeerium, TÜ raamatukogu, TLÜ akadeemiline raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Laste- kirjanduse Keskus). Töörühm kinnitas 27.01.2025 rahvusteavikute tuumik-kollektsiooni nimekirja 2973 eesti algupärandiga (peamiselt raamatud, väiksem valik ka kaarte ja noote) koos nelja stsenaariumiga kogumi füüsiliseks komplekteerimiseks, mis lülitati riigi kaitsetegevuse kava Kultuuriministeeriumi valitsemisala alamkavasse 2025–2027.

Oskuskeelepäev toimus 20. korda.

Foto: Aron Urb

Piiblist kõik algas – piiblitõlkest tehisaruni

XX oskuskeelepäev

T 14. oktoober 2025

RARA

RAARU JA
TAAVAVIITTOJAL

RAARU JA
TAAVAVIITTOJAL

5 EESTI
KEELE
INSTITUUT

RARA

7. Sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus

2025. aastal ühendati sotsiaalteaduste ja parlamendiraamatukogu ning humanitaarraamatukogu teenused sotsiaal- ja humanitaarteaduste info-teenuseks, koondades valdkonna eksperdid ja teadmuse ühtseks tervikuks. Peamised fookused olid raamatuaasta ja eesti raamatu 500. aastapäeva tähistamine, parlamendi infoteeninduse kvaliteedi tagamine, kogude sujuv kolimine asendusruumidest ning MeediaRadari projekti algus. Aasta jooksul toimusid ka traditsioonilised kultuuriüritused ja rahvusvahelised koostööõhtud (sh Austria saatkonna ja Goethe Instituudiga) ning noorte kirjandusüritusega osaleti Poola Rahvusraamatukogu juhitud projektis „Read. For Real” (esineja Jukka Behm).

Haridustegevuste tutvustamiseks korraldati infotunnid muusika-, eesti keele ja kirjanduse ning ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajatele, toetades raamatukogu rolli humanitaaria ja kunstide keskse kompetentsikeskusena. Raamatuaasta raames koostati Joonas Sildre koomiksivõtmes näitus 12 loona esimestest eestikeelsetest trükistest. Näitust eksponeeriti Tammsaare pargis ja RaRa väikeses majas ning materjalid tehti hiljem RaRa veebis vabalt kasutatavaks, nt koolidele, raamatukogudele ja välis-esindustele. Lisati ka töölehed (alla laaditud 67 korda). Eestikeelse näituse materjale laeti alla 120 korda ja ingliskeelseid 5 korda (nt Dublinist, Astanast, Ottawast, Ateenast). Näitust tutvustati ka ESTO päevadel, Kirjandustäna festivalil ja PWC finantskonverentsil.

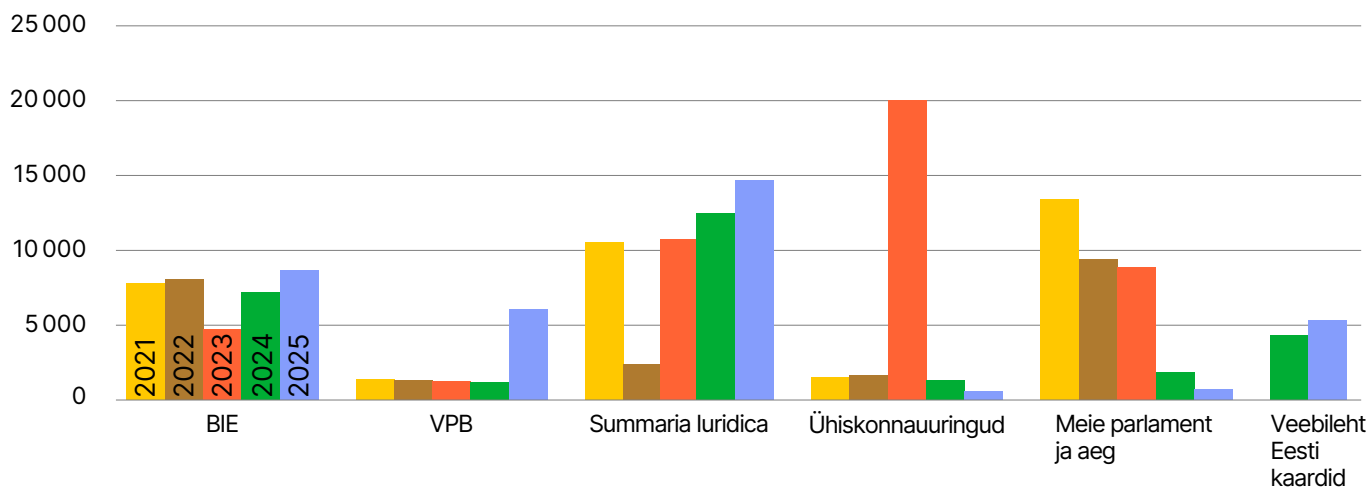
Eesti Raamatu Aasta raames ilmus koostöös Läti Rahvusraamatukoguga artiklikogumik „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri” (ka läti keeles). Kogumiku esitlus toimus rahvusraamatukogus, tugevdades RaRa rolli raamatuajaloo uurimises. Veebiviktoriin „Eesti raamat 500” tutvustas eestikeelse raamatu ajalugu ning kogus mõne kuuga ligi 3000 vaatamist.

Koostöös partneritega korraldati üle-eestiline laste ja koolinoorte konkurs „Mina, raamat ja eksliibris”, mis algas 2024. aastal ja jätkus 2025, kasutades inspiratsioonina RaRa eksliibrisekogusid. Koostati RaRa toimetiste allseeria „Raamat ja aeg” 8. number „Sõnade tähendusest” (pühendatud Eesti raamatu 500. aastapäevale; ilmub 2026) ning RaRa eksperdid tutvustasid Heinrich Stahli, eesti kirikukirjandust ja vanu lauluraamatuid Eesti Kirjandusmuuseumi videosarjas. Eesti Raamatu Aasta tähestiku raames ilmus RaRa blogis artikleid kogude haruldustest (käsikirjad, publikaadid, laulikud ja vanim eestikeelne trükis).

Jätkus tihe koostöö erialaühenduste ja partneritega: koos Tartu linna- raamatukoguga koostati veebinäitus „Eestikeelne muusika- ja noodi- raamat 1635–1869”, osaleti IAMLi konverentsil ning RILMi ja RISMi töö- rühmades. RILMi andmebaasi lisati 105 ingliskeelsete annotatsioonidega kirjet. Jätkus kultuuri- ja teabevahetuskoo töö Austria ja Saksamaa partneritega ning koos Presidendi Kantseleiga alustati presidentide raamatukogu ja teenetemärkide galerii näituste ettevalmistamist.

Kultuuriministeeriumi rahastuse toel algas projekt MeediaRadar, mis arendab eri kultuuri- ja keeletaustaga elanike meedia- ja digipädevust. Valmis kakskeelne koolitusmaterjal „Kuidas orienteeruda infokülluses?“, töötati välja sellega seotud koolitusprogramm ning toimetati ja kirjastati eesti- ja venekeelne „Digioskuste käsiraamat”. Lisaks valmis eesti- ja venekeelne vandenõuteooriate teemaline e-mäng ja loodi 40 eksperti koondav partnervõrgustik. Projekti raames toimus raamatukogudes 11 sihtrühmaüritust ja 9 raamatukoguhoidjate koolitust ning programmi tutvustati Riigikogu lahtiste uste päeval, Euroopa päeval Narvas ja arva- musfestivalil. Alustati mitmekeelse veebilehe loomist, lehe avalikustamine on planeeritud 2026. aasta algusesse. Neljandat korda toimus meedia- hariduse konverents, seekord pealkirjaga „Ekraanid ja hinged – elu digi- maailmas”, osalejaid oli 1300 (100 kohapeal, 1200 veebis). Toimus XX oskus- keelepäev „Piiblist kõik algas – piiblitõlkest tehisaruni” 326 osalejaga (65 kohapeal, 261 veebis). Välkraamatukoguga osaleti 11 tavapärasel üritusel ning lisaks uutel üritustel (Kalevala päev, ESTO päevad, PWC finantskonverents), samuti Euroopa päeval ja Riigikogu lahtiste uste päeval.

SHIKi veebilehtede ja andmebaaside külastused/kasutused 2021–2025

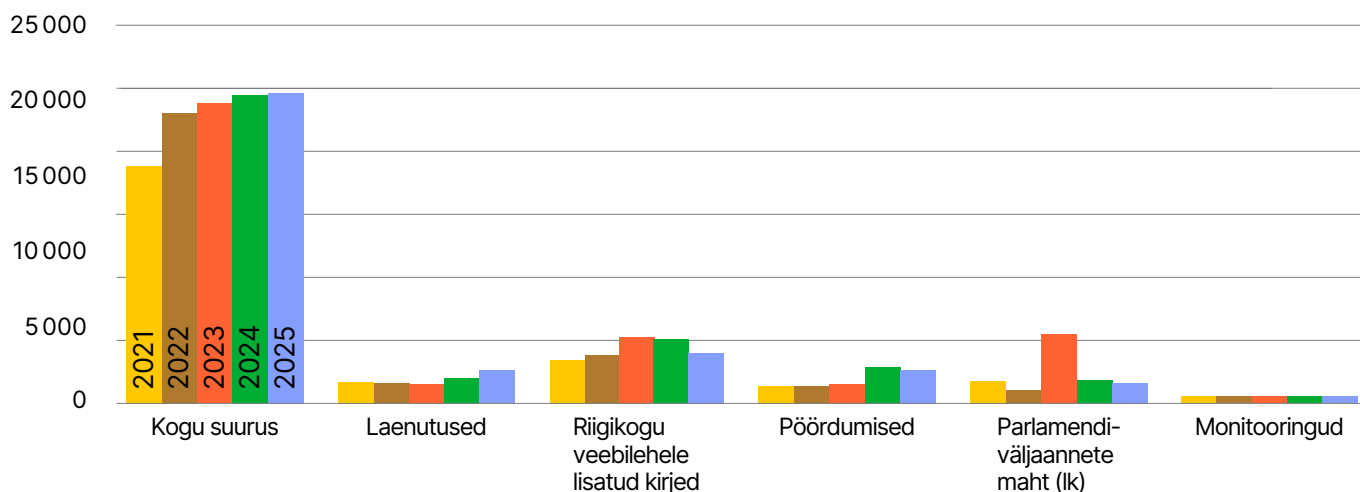

Eesti õigusbibliograafia (BIE) kasutus on stabiilne, 2025. aasta tulemus 8632 oli viimaste aastate kõrgeim. 2025. aastal keskenduti andmekvaliteedi parandamisele. Vabariigi Presidendi bibliograafia kasutus kasvas 6048-ni, Summaria luridica jõudis hästi sihtrühmani ja kasvutrend jätkus (2025. a 14 668 külastust). Kasutuse kasvu toetas päevakajaliste teemade käsitlemine (nt droonid, tehisintellekt, erakondade rahastamine, riiklik jälgimissüsteem). Ühiskonnauuringute lehe kasutus langes 2025. aastal 566-ni, mis toetab suunda viia Eesti uuringute kogum DIGARi uude keskkonda. Veebinäitus „Meie parlament ja aeg” vajab madala külastuse (2025. a 698) tõttu laiemat tutvustamist.

SHIKi muu tegevus 2021–2025

Mõõdik	2021	2022	2023	2024	2025
Ürituste arv (sotsiaalia-humanitaaria)	62	50	69	58	62
Välisekspertide soovitusel (humanitaaria; %)	44	42	49	39	32
Välisekspertide soovitusel (sotsiaalia; %)	37	29	29	27	30
Kogu suurus (sotsiaalia)	–	36978	36513	36617	35806
Kogu suurus (humanitaaria)	–	56608	58689	60723	53452

Parlamendiraamatukogu 2021–2025

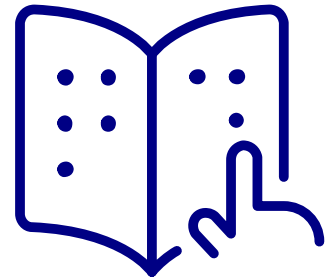
Parlamenditeeninduses kasvab jätkuvalt vajadus info selekteerimise, värskete ja usaldusväärse info ning ajakirjandusartiklite monitoorimise järele. 2025. aastal jätkus ELi ja parlamentide uudiste seire, lisaks kasvas huvi keskkonna- ja riigikaitseteemade vastu. Kokku oli töös kuus pikaajalist päringut, mis eeldas head koostööd tellijatega ja tõhusat töökorraldust. Kohaliku omavalitsuse volikogu (KOV) valimiste ajal tehti koostööd veebiarhiveerimise meeskonnaga kandidaatidega seotud veebisaitide leidmisel ning osaleti ECPRD ja Põhjamaade parlamendiraamatukogude võrgustikukohtumistel. Parlamendiraamatukoguna pakume endiselt Riigikogu Kantseleile kirjastamisteenust ning koostöös valmis mitu jätkväljaannet (Riigikogu aastaraamat ja liikmete elulugude täiendatud kogumik, KOV valimiste käsiraamat).

Iga-aastasel septembrikuisel Kirjandus-
tänava festivalil: huvi vaegnägijate
igapäevase toimetuleku ja pimedate
raamatukogu teenuste vastu on suur.
Foto: Eiko Lainjärv

8. Pimedate raamatukogu

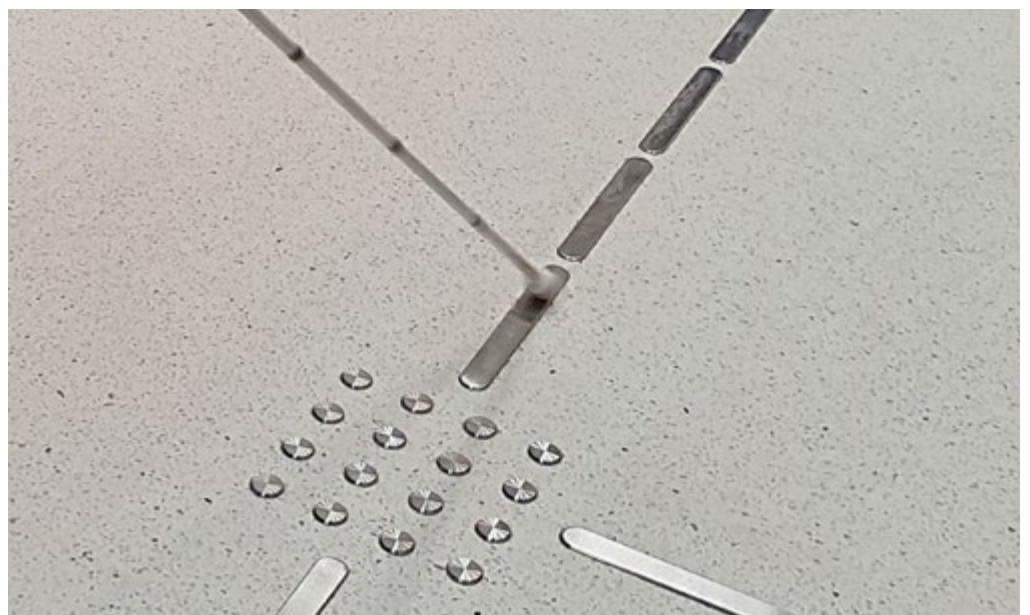
Pimedate raamatukogu lugejate arv kasvas 2025. aastal 1339-ni ning rekordiliselt lisandus 160 uut lugejat (2024. a 1179 ja 73 uut lugejat), seda peamiselt veebiraamatukogu kasutajate arvelt (2025. a 961; 2024. a 802). Samal ajal vähenes veebiraamatukogu allalaadimiste arv 10% (21 300), kohapealsed külastused 30% ning kojulaenus ja mitte-tagastatavate heliraamatute laenus jätkasid langust (2025. a 233 ja 7886; 2024. a 266 ja 9151). Seda mõjutasid RITi teenuste tehnoloogiamuutused ja CD-teenuse trükkimise tõrked.

Uute heliraamatute tootmine kasvas 15% (192), tellimustööd punktkirjas ja kombatavate materjalidena püsisid samal tasemel ning teenust tutvustati 10 koolituse ja esinemisega.

RaRa äsjarenoveeritud Tõnismäe hoone põrandatel on taktilised juhtteed vaegnägijate ja pimedate liikumise hõlbustamiseks.

Foto: Rita Enna

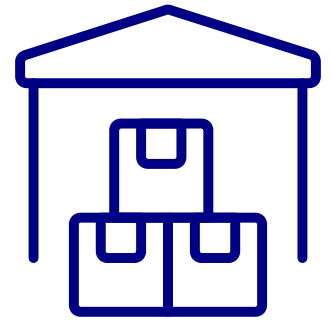

Hoiuraamatukogu raamatingluse teavikuid
vahendati ka Kirjandustänavale festivalil.

Foto: Eiko Lainjärv

9. Hoiuraamatukogu

Aruandeaastal kasvasid hoiuraamatukogu vahetusteenuse nähtavus ja mahud. Vahetuskogusse võeti vastu 463 371 teavikut (+44 008) ja taaskasutuseks anti üle 138 374 teavikut (+8881). Suurim kasv tuli kooliraamatukogude (+22%, kokku 6009 teavikut) ning muuseumide/teatrite/filmistuudiotite varustamisest (+44%, kokku 6119 teavikut). Üleantud teavikute arv kokku kasvas 7% (sh eestikeelsed raamatud +19%, eestikeelne perioodika +56%). Tegevustesse kaasati 13 üldkasuliku töö tegijat ja 34 vabatahtlikku. Korraldati 10 kampaaniaüritust „Anna raamatule uus elu!” (lisandus 50 954 teavikut), 12 koolitust (176 osalejat) ja ürituse Open House Tallinn raames 11 ekskursiooni (75 huvilist). Annetustest kasvas kirjastuste laojääkide osakaal (9%) ning vahendati kirjastuste Hea Lugu, Varrak, Eesti Raamat, Ilmamaa ning Päike ja Pilv trükiseid; suurimad annetajad olid mh Rahvusarhiiv, Rootsi Eestlaste Liidu arhiiv ja Eesti Kirjanike Liit ning lisandusid mitmed nimekad kogud (sh Presidendi Kantselei ja president Arnold Rüütli raamatukogu). Eesti Raamatu Aasta raames kasutasid valitsusasutused ja ministeeriumid teenust rohkem (+2%), kasutajad olid ka SOS Lasteküla, Tallinna Rändekeskus ja Tallinna Vangla, avati Saue Kooli lugemistuba ning loodi eesti kirjanduse nurgad Eesti saatkonnas Egiptuses ja Astana akadeemilises raamatukogus. Reisi- ja suveraamatukogudele anti üle 23 616 teavikut ning tellijad olid ettevõtted T Grupp ja TS Laevad. Hoiuraamatukogu ekspert Kalju Tammaru osales Wingate'i ülikooli Balti kollektsiooni hindamisel ja viis läbi RaRa Muuseumiöö tuuri.

Peamised fookused 2026. aastal on raamatingluse mahu ja kvaliteedi tagamine, teenuse nähtavuse ja kättesaadavuse suurendamine üleriigiliste raamatukoguteenuste projekti vaates ning reisi- ja välkraamatukogude rolli optimeerimine avalikkusele suunatud teenuse vaates.

Hoiuraamatukogu tegevus 2021–2025

Möödik	2021	2022	2023	2024	2025
Vastuvõetud teavikute arv	337 745	426 345	376 271	419 363	463 371
Üleantud teavikute arv	95 353	124 065	163 163	129 493	138 374
Lahendatud päringute arv	4 070	5 460	3 278	5 715	5 014
Jäätmekäitlusesse üle antud teavikute arv	300 389	330 600	255 076	233 616	281 963
Teabe- ja kogumisürituste arv	8	12	11	13	10

Koostöös Apollo raamatupoega jätkati
perehommikuid RaRa Solarise saatkonnas
ning üks perehommik korraldati Kirjandustänavas
festivali lastealal koostöös Rahvusarhiiviga.

Foto: Ülle Kullamaa

10. Hariduskeskus

Aruandeaastal keskendus haridusteenus Tõnismäe hoone avamise ettevalmistustele 2027. aasta mais. 2025. aastal parandati veebimängude ja -viktoriinide leitavust ja kasutajateekondi. Kolimise ja väiksema meeskonna tõttu toimus tegevus piiratud mahus: kevadel Narva mnt asendusruumides, alates septembri kolmandast nädalast juba Tõnismäel.

Programmide läbiviimiseks avati 2025. aasta septembris kaks õppeklassi. Vaatamata piiratud tegevustingimustele on valikus 11 info- ja meedia-pädevust toetavat haridusprogrammi (I kooliastmele 1, II–III kooliastmele 8, gümnaasiumile 2). Aasta jooksul viidi läbi 262 haridusprogrammi (2024. a 431), milles osales 6131 õppijat (2024. a 8962): 57% osalejatest olid alg- ja põhikooliealised, gümnaasiumi osakaal oli 11%, eelkooliealisi oli 17% ning täiskasvanuid (sh tudengeid) 15%. Veebipõhistes info- ja meedia-pädevuse programmides osales 285 õppijat. Haridustegevuste soovitusindeks oli 88% (2024. a 92) ja rahuloluindeks 74% (2024. a 82).

Jätkati perehommikuid koostöös Apollo raamatupoega RaRa Solarise saatkonnas (2025. aastal kaheksa perehommikut) ning korraldati üks perehommik Kirjandustähe festivali lastealal koostöös Rahvusrhiiviga. Pärast uue haridustehnoloogi värbamist kiirenes õppematerjalide ja -mängude arendus: aasta jooksul loodi või uuendati 29 materjali, sh loodi 17 uut mängu. Mänge ja viktoriine kasutati kokku 101 170 korral (2024. a 136 256) ning veebianalüütika järgi kasvas materjalide vaatamine RaRa kodulehel 45%. Kasutamiskogemuse parandamiseks korrastati kasutajateekondi (nt vanusegruppide järgi reastatud programmid, tähtpäevamängude õigeaegne esiletõstmine) ning loodi mängude temaatiline kalender, mida jagati plakati ja voldikuna ning mida saab veebist printida.

Koostööpartnerite ring püsis lai: jätkati koostööd Rahvusrhiivi, VAT Teatri ja Eesti Teadusagentuuriga (ETAG), huvitegevusi pakuti Tallinna Ülikooli korraldatud riikliku emakeeleolümpiaadi finalistidele (60 õpilast 7.–12. klassist). ETAGi õpilasuurijate konkursil anti välja esimene eripreemia parimale meedia- ja infopädevuse tööle ning arendati uusi kontakte (Patendiamet, Euroopa Komisjoni Eesti esindus, Harno haridussaadikute ja haridusekspordi võrgustik, Multilingua, EKA uusmeedia osakond; ettevalmistamisel on koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumi ja TalTechiga).

Videomängude muuseum LVLup! tegutses samuti kolimise tingimustes: kogud toodi 2025. aasta teisel poolel kuuest säilituskohast Tõnismäele, parandati ligikaudu 40 seadet, puhastati ja hooldati umbes 100 eset ning aasta lõpuks oli kogudest kaardistatud 90%. Alustati Eesti videomängude arhiveerimise korralduse väljatöötamist ja arvelevõtu loogika arutelusid. 15.12 toimus säilituseksemplari nõukoja koosolek, kus anti ülevaade muudatustest ja esimese kahe mängu arhiveerimise seisust. Muuseum tegutses rahvusvahelises võrgustikus: EFGAMPi liikmena, 28.10–04.11 Berliinis arvutimängude muuseumi (Computerspielemuseumi) programmis „Replay Rebrain” ning praktikakohana programmi Erasmus+ raames

(kolm praktikanti Prantsusmaalt). Vaatamata piiratud ligipääsule tegutseti edasi: 12.12 prototüübiti üritus „Sünnipäev muuseumis“, 17.12 toimus EKA uusmeedia tudengite näitus ning aasta jooksul tehti kaks väljasõiduüritust.

Aruandeaastal tutvustati haridustegevusi sihtrühmadele, et hoida hariduskeskus nähtavana ka piiratud tingimustes. Toimus õpetajate infotund Tõnismäel (25.09; koos Rahvusarhiivi ja VAT Teatriga) ning kolm info- tundi Tallinna Õpetajate Maja võrgustikele (14.01 kogukonnajuhid, 22.04 ajaloo- ja ühiskonnaõpetajad, 27.08 muusikaõpetajad). Lisaks anti välja viis uudiskirja ja tutvustati tegevusi Õpetajate Lehes, Haridus- treffil ja VAT Teatri haridussündmusel. Valmis RaRa hariduskeskkonna visioon. Infootsingu digiõppematerjalide paketi valmimine lükkus edasi (maht osutus suureks) ning töörühm jätkab koos Patendiametiga selle täiendamist ja testimist.

Teenuse maht vähenes: 2025. aastal toimus 262 haridustegevust 6131 osalejaga (2024. a 431 ja 8962), seda peamiselt kolimise, ruumipiirangu- te, paketi „RaRa ratastel“ lõppemise ning töötajate lahkumise tõttu. Hinnanguliselt kasvab osalus programmides alates 2027. õppeaastast, kui Tõnismäe hoone on täielikult avatud ning õppijad saavad kasutada kogu õpikeskkonda ja teisi seotud teenuseid.

Haridustegevused, osalejad ja e-programmide kasutus 2021–2025

Möödik	2021	2022	2023	2024	2025
Haridustegevuste arv	174	338	473	431	262
Haridustegevustes osalejate arv	3 772	7 786	10 385	8 962	6 131
E-programmide kasutuste arv	24 166	195 685	186 442	136 256	101 170

Aruandeaastal oli haridustegevuste soovitusindeks 88% (siht 90) ja rahuloluindeks 74% (siht 85); mõlemad jäid alla sihi ning 2024. aasta taseme (92% ja 82%), kuid väärtuslik tagasiside annab selge aluse programmide arenduseks. 2026. aastal on fookuses renoveeritud maja taasavamise ettevalmistus ja näitustega seotud haridustegevused (sh muuseumi LVLup! näituse koostamine), veebimaterjalide aja- kohastamine ja uurimistöö veebipaketi loomine.

11. Digipööre, RaRa arendusportfelli ülevaade

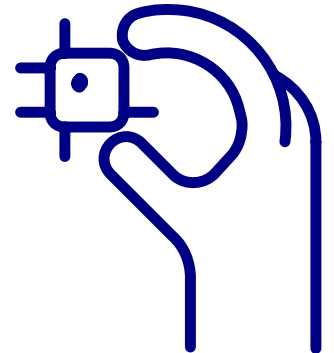
IT-projektiportfell on organisatsiooni arengu võtmetööriist, sest aitab hoida arendused strateegilises raamis, juhtida riske ning viia RaRa digipöörde eesmärgid ellu süsteemselt ja planeeritult. 2025. aastal oli fookus vananenud lahenduste asendamisel kaasaegsete ja turvaliste platvormidega ning Kultuuriministeeriumi digipöörde projektide, sh üleriigiliste infosüsteemide arenduste elluviimine.

2025. aasta portfellis oli kokku 13 projekti (2024. a 12). Kalendriaastal lõppema pidanud kaheksast projektist lõpetati kolm: „Failide massloovutuse lahenduse arendus“, „Kirjastajaportaali arendused“ ja „Digitaal- arhiivi juurutamine“. Digitaalarhiivi juurutamise tulemusel viidi arhiiv üle uuele platvormile Rosetta. Kirjastajaportaali arendustega loodi kirjas- tajatele senise rakenduse asemele uus, turvalisem ja funktsionaalsem platvorm. Massloovutuse lahendusega asendati vana vastuvõturakendus ning loodi uus lahendus, mis suudab digiteeritud materjali vastu võtta ja nõuetekohaselt digitaalarhiivi edastada, haldab juurdepääsuõigusi ja litsentsiinfot ning veebimaterjalide linkide suunamise reegleid.

Neli projekti ei lõppenud 2025. aastal planeeritult ja töö jätkub 2026. aastal. Jätkuvad projektid „Digitaalarhiivi kasutuskeskkond (DIGAR)“ (kolme platvormi koondamine ühele uuele, seniste platvormide sulge- mine), „Raamatukogude juhtimistöölaud“ (uue juhtimisvahendi välja- töötamine ja vana rakenduse sulgemine), „Veebiraamatukogu üleviimine MIRKO e-laenutuse keskkonda“ (pimedate raamatukogu teenuse üle- viimine) ning innovatsiooniprojekt „Automaatse kataloogimise ja märk- sõnastamise krati arendus“, mille siht on kasutada tehisintellekti abi märksõnastamisel ja kataloogimisel.

Järgmisel aastal jätkub 2025. aastal alanud tööde ettevalmistus ja ellu- viimine projektis „DIGARi andme- ja kodanikuteaduse arendusetapp“ ning viiakse läbi üleriigilised hanked projektides „Uus raamatukogusüs- teem: e-kataloogi hankimine“ ja „Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi lahenduse ja ühisotsingu lahenduse loomine ja juurutamine“. Tõnismäe hoone rekonstrueerimisega seotud arendustest jätkuvad 2026. aastal projektid „Broneerimissüsteem“ ja „Iseteeninduslik raamatukogu“.

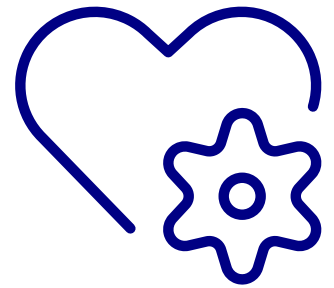
Positiivne on, et portfell püsis kontrolli all: planeerimata projekte ei lisan- dunud. Ennetähtaegselt katkestati projekt „CRM süsteemi kasutusele- võtt kliendiandmebaasina“, sest analüüsietapi lõppedes osutus lahendus RaRa jaoks ebamõistlikult kalliks. 2025. aastal lõpetatud projektide täht- aeg nihkus edasi keskmiselt umbes kuus kuud, samas kujunes nende kulutase mõnevõrra väiksemaks kui algsest planeeritud. Projekt „Kirjastaja- portaali arendused“ nihkus nelja kuu võrra edasi, kuna arendaja alahindas

tööde mahtu ja keerukust. Projekti „Failide massloovutuse lahenduse arendus” edasinihkumise kolme kuu võrra põhjustas funktsionaalsuste vastuvõtutestimise käigus avastatud mitteootuspärane toimimine, üleantud dokumentatsiooni puudujääkide kõrvaldamine ja turvatestimise käigus selgunud nõrkuste likvideerimine. Projekti „Digitaalarhiivi juurutamine” tähtaeg nihkus edasi 11 kuud, sest migratsioonitööde maht ja keerukus osutus planeeritust suuremaks.

Kultuuriministeeriumi digipöörde tegevuskava raames viis RaRa läbi trükipärandi massdigiteerimise projekti (ettevalmistus 2023; riigihange 2024 – teostaja OÜ Ratus koos TLÜARiga, segmenteerija Content Conversion Specialists GmbH; koostöö ainese ettevalmistamisel TLÜARi, Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogu ja TÜ raamatukoguga). Projekti eesmärk oli teha avalikult veebis kättesaadavaks 550 042 lk ajakirjanduspärandit. 18 kuuks planeeritud töö (01.09.2024–28.02.2026) lõppes ennetähtaegselt 05.01.2026 ning lepingut muudeti mahuga +7533 lk aastakäikude kompleksuse tagamiseks. Projekti tulemusena on avalikult kättesaadav 557 575 lk ajalehti (188 144 lk nõukogude päevalehti – 6 nimetust; 294 370 lk eestikeelseid 1987–2016 ilmunud ajalehti – 14 nimetust; 75 061 lk väliseesti ajalehti – 69 nimetust).

12. Organisatsioon ja personal

Seisuga 31.12.2025 oli töötajate keskmine arv 193,4 (2024. a 197,7) ja töötajate arv 198 (2024. a 191). 2025. aastal tuli tööle 23 ja lahkus 19 töötajat, värbamiskonkurssidel oli keskmiselt 46 kandidaati (min 9, maks 233). Töötajate koguvoolavus oli 10% (2024. a 11%) ja vabatahtlik voolavus 4% (2024. a 7%). Töötajate keskmine vanus oli 50,8 ning staaž 17,2 aastat. 82% töötajatest on kõrgharidusega, magistri-/doktorikraadiga 55%. Koolitusmaht oli viis koolituspäeva töötaja kohta (2024. a 6). Keskmine palk oli 1975 eurot ja mediaanpalk 1730 eurot.

2025. aastal toimus RaRa organisatsioonis kaasavalt aastate 2026–2028 strateegia koostamise protsess, kus juhtide ja töötajate sisend koondati ühtseteks eesmärkideks ning sõnastati viis peamist strateegilist fookust: RaRa kui Eesti kultuuripärandi hoidja ja säilitaja ning raamatukogundusmõtte eestvedaja, tõhus organisatsioon ja väärtustatud töötajad, Tõnismäe maja kui kultuuri- ja koostöökeskus ning RaRa kui kultuuripärandi kättesaadavuse võimendaja.

Aruandeaastal tehti teenusepõhises juhtimises mitmeid muudatusi. Struktuurimuudatuste eesmärk oli organisatsiooni tasandil dubleerivate sisutegevuste lõpetamine ja teadmuse koondamine tiimidesse. Sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu ning humanitaaria ja kunstide raamatukogu sisutegevuste alusel moodustati sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus ning loodi ka kogude ja teenindusosakond. Seoses IT-juhi lahkumisega otsustati eraldi IT-osakonda enam mitte luua, rollid jagunesid arenduskeskuse ja üleriigiliste raamatukoguteenuste keskuse vahel.

Teenuste portfell korrastati (2025. a lõpuks 29 teenust; 2024. a 44) ning kasutusele võeti teenuste dünaamiline kataloog – teenuste juhtimise ja haldamise keskne tööriist, mis seob teenused protsesside, juhiste, mõõdikute, projektide ja reaalajas kajastuvate muudatustega. Kataloog võimaldab kiiret ligipääsu teenuse elutsükli infole, toetab läbipaistvust ja koostööd ning on kooskõlas E-ITSi ja kvaliteedijuhtimise põhimõtetega.

Parendati ja täiendati RaRa teenusedisaini tööriistakasti, lisades praktilisi koostöö- ja koosloomemeetodeid ning õppematerjale, mis on kõigile teenuse- ja protsessijuhtidele interaktiivse tööriistakastina hõlpsasti ligipääsetavad veebirakenduses Figma.

Töötajate koolitus ja arendamine on RaRa eesmärkide saavutamisel jätkuvalt võtmetähtsusega. 2025. aastal viidi jaanuarist maini läbi praktilised tehisintellektikoolitused, mille käigus omandas ligikaudu 60 töötajat kahe tunni jooksul ChatGPT teadliku kasutamise põhimõtted (eelnevalt jagati osalejatele ka lühike teoreetiline materjal). Koolituste käivitamise ajendiks oli klienditeenindajate selge praktiline vajadus

TI kasutusoskuste järele infootsingul ja kliendisuhtluses, kuid huvi laienes kiiresti ka teistesse osakondadesse. Kohtumistel lahendati 17 igapäevatööd toetavat ülesannet (nt kokkuvõtted, kliendivastused, tekstide toimetamine ja lihtsustamine, tõlkimine, info struktureerimine, ideede genereerimine), mille tulemusena kasvas osalejate kindlus ja oskus rakendada tehisintellekti konkreetsetes tööülesannetes. Järgmise sammuna alustati hariduskeskuse toel moodulipõhise e-koolituse kavandamist, et teadmised oleksid püsivalt kättesaadavad ja kohandatavad; fookus on oskustel, mitte üksikutel tööriistadel ning eesmärk on koolitus 2026. aasta kevadel RaRa-s testgrupiga piloteerida.

Aruandeaasta jooksul pälvis RaRa organisatsioonina mitu tunnustust, mis kinnitavad organisatsiooni sihtide täitmise edukust. 28.02.2025 sai RaRa hoiuraamatukogu kampaania „Anna raamatule uus elu!” Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu jätkusuutlikkuse eripreemia, tuues esile edukuse ringmajanduses ja kogukonnale suunatud teenusearenduses. Lisaks oli RaRa Tõnismäe hoone 20.11.2025 muinsuskaitseameti aastaauhindade laureaat kategoorias „Hästi restaureeritud mälestis avalikus omandis”, mis tõstis esile rekonstrueerimise kvaliteeti ning RaRa rolli kultuuripärandi hoidjana. Uuenduslikku mõttelaadi ja organisatsiooni edukust näitavad tunnustused atraktiivne tööandja humanitaarteaduste üliõpilaste seas, tervist edendava töökoha märgis 2025, riigikaitsete toetaja 2025 – pronkstase ja RaRa sündmuskeskuse Green Key ökomärgis.

2025 oli sündmuskeskuse loomise ja tegevuse alguse aasta: pandi paika teenuse mudel, põhiprotsessid ja meeskond ning teenust testiti piiratud mahus, saadi nähtavaks ja kujunes esmane kliendibaas. Huvi maja vastu osutus püsivaks (eelbroneeringud 2026. aastasse), tugevuseks kujunesid usalduslikud suhted agentuuride ja suuremate klientidega ning Green Key keskkonnastandard toetab suuremate ürituste võõrustamist. 2026. aastal liigub fookus müügitulu kasvatamisele ja ärimudeli tugevdamisele, mida toetavad sisustuse ja tehnika tarned ning nelja suure ruumi reaalajas heli- ja pildiühenduse võimaldamine, mis kasvatab konverentsivõimekuse kuni 600 osalejani. 2025. aasta tulemus: omatulu 112 697 eurot, 10 200 külastajat, 60 sündmust (38 välis- ja 22 omasündmust); esile võiks tõsta nt Tallinn Digital Summiti ja mitu galat/foorumit. 2026. aasta siht on müügitulu 350 000 eurot.

13. Rahvusvaheline koostöö

- Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents (Conference of Directors of National Libraries, CDNL);
- Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents (Conference of European National Librarians, CENL), CENLi juurde loodud tehiskultuuri arendamise töögrupp (CENL AI in Libraries Working Group);
- Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja -institutsioonide Liit (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA): rahvusraamatukogude sektsioon (National Libraries Section), statistika ja tulemuslikkuse hindamise sektsioon (Statistics and Evaluation Section);
- kataloogimisstandardi RDA Euroopa huvigrupp (European RDA Interest Group, EURIG);
- OCLC egiidi all tegutsev rahvusvahelise virtuaalse autoriteetfailiga tegelev VIAF Nõukogu (VIAF Council);
- Euroopa riikide rahvaraamatukogusid kureerivate asutuste koostööfoorumi (NAPLE) e-raamatu töörühm;
- Saksa, Austria ja Šveitsi saatkonnad – kogude komplekteerimine ja kultuurivahetus;
- standardnumbrite rahvusvahelised keskused: Rahvusvaheline ISBN Agentuur (International ISBN Agency), Rahvusvaheline ISSN Keskus (ISSN International Centre), Rahvusvaheline ISMN Agentuur (International ISMN Agency);
- Euroopa Parlamentide Uurimis- ja Dokumentatsioonikeskus (European Centre for Parliamentary Research and Documentation, ECPRD);
- rahvusvaheline andmekogu RILM – muusikakirjanduse annoteeritud andmebaas;
- Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (World Intellectual Property Organization, WIPO) – kogude komplekteerimine ja pimedate raamatukogus toodetud venekeelsete heliraamatute kättesaadavaks tegemine;
- Euroopa Teadusraamatukogude Ühing (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER): LIBERi autoriõiguse töögrupp (LIBER Copyright & Legal Matters Working Group);
- Rahvusvaheline Veebiarhiveerimise Konsortium (International Internet Preservation Consortium, IIPC);
- IIF Konsortium (IIF Consortium, IIF-C);
- Ex Librise toodete kasutajate koostöövõrgustik (International Group of Ex Libris Users, IGeLU);
- autoriõiguse koostöövõrgustik (Europeana Copyright Community).

Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu

Esimees: **Vilja Toomast**

Riigikogu liige

Liikmed:

Antero Habicht

Riigikogu Kantselei direktor

Monika Kuntsel

Kultuuriministeeriumi
varahaldusnõunik

Helmen Kütt

Riigikogu liige

Priit Pirsko

Riigiarhivaar

Anti Poolamets

Riigikogu liige

Raivo Ruusalepp

Ernst & Young Baltic ASi
juhtivkonsultant